МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВРЗИТЕТ „ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРАВНИ НАУКИ

Предмет:

Тема: Договорот од Мастрихт 1993 како обележје на столбовите на Европската Унија

Ментор: **Студент:**

Проф. Др. Емилија Ицоска Никола Крстиќ

Бр. на индекс: М197016

Свети Николе, 2023 година

Изјава на Кандидатот

Изјава

Јас _____ изјавувам дека поднесениот магистерски труд по наслов **Изјава на Кандидатот**

Изјава

Јас _____ изјавувам дека поднесениот магистерски труд по наслов :„Договорот од Мастрихт 1993 како обележје на столбовите на Европската Унија“, е мој самостоен труд, кој е резултат на самостојна научна работа. Во согласност со предходното изјавувам дека ги прифаќам сите права, обврски и одговорности кои произлегуваат од актите кои ги регулираат прашањата на авторските и сродните права.

Датум **Изјавува –кандидат**

_____ _____

Содржина

Вовед 5

Глава I - МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО 7

1. Методи и начини на спроведувањето на истражувањето 7
2. Определување и дефинирање на проблемот на истражување 11
3. Општествена и научна оправданост на истражувањето 15
4. Цели на истражувањето 1515
5. Дефинирање на предметот на истражување 16
6. Хипотетска рамка или хипотеза како предмет на истражувањето 20
7. Варијабли на истражувањето 21

Глава II -Краток преглед на процесот на Европските интеграции 23

1. Историски периоди на европските интеграции 23
2. Трите столба на ЕУ 25

Глава III- ДОГОВОРИ НА ЕУ КОИ СЕ НА СИЛА 30

1. Договори на ЕУ кои се на сила 30

1.1. Договор за ЕУ 30

1.2. Договор за функционирање на ЕУ 31

1.3. Договор за Евроатом 35

Глава IV Лисабонскиот договор како најважен документ во Европската унија (ЕУ) 37

1. Лисабонскиот договор 37
2. Договор од Мастрихт 38

Глава V - Три столба на Европската Унија 51

1. Три столба на патот кон членство во ЕУ 51

VII Глава - Европска легислатива - нејзино усогласување со земјите членки и земјите кандидати за членство во ЕУ 61
1. Европска легислатива 61
2. Брегзит 65
3. Нови критериуми за членство во ЕУ според Макрон 70
4. Каде е регионот во процесот на членство? 75
5. Република Македонија на патот кон ЕУ 80
Глава VII - Анализа на хипотетичка рамка 86

Заклучок 89
КРАТЕНКИ 91
РЕГИСТАР НА ПОИМИ 92
Користена литература 94

Вовед

Европското обединување било сон на многумина филозофи, научници, политичари, а по толку долг временски приод во последните 50-тина години тој стана реалност.

Уште од самото формирање, Европската заедница и подоцна Европската Унија (ЕУ) со своите карактеристики на комплексен и уникатен систем на регионална интеграција кој ги надминува границите помеѓу меѓународната и домашната политика ќе се наметне како едно од најинтригантните полиња на академско истражување и извор на една од највибрантните и иновативни дебати во политичката наука. Процесот на европска интеграција како една уникатна фузија на различни форми на владеење, институционална надградба, лојалности и идентитети, претставува една од најкомплексните форми на социолошко-политичка и економска динамика која има значајно влијание врз општествениот живот во Европа.

Следствено, европската интеграција се наметнува како исклучително интересна загатка, субјект за истражување и мошне поволно поле за теоретизирање. Теоријата позади процесот е од централно значење за објективно разбирање на комплексните политички и социјални феномени. Теоријата на европска интеграција е еден од клучните аспекти на европските студии кој, несомнено, се обидува да навлезе во сржта на интеграцискиот процес и есенцијално да ја објасни неговата природа и воопшто самото значење на процесот на европска интеграција. Или, како што тврди Крисочу, „оваа интелектуална патека кон објаснување и разбирање на настани од вистинскиот живот е централна во изучувањето на европската интеграција, бидејќи ја открива структурата на односи помеѓу множество на јавни, полу-приватни и приватни актери, вклучени во процесот кој го зајакнува политичкиот систем на Европската Унија“.

Во овој Магистерски труд на **тема: Договорот од Мастрихт 1993 како обележје на столбовите на Европската Унија,** со примена на начната методологија ќе направиме обид по аналитички да ги обработиме содржините кои ќе говорат за Договорот од Мастрих како едно од главните обележја на столбовите на Европскаа Унија.

Најпрвин во првата глава ќе направиме анализа на методологија на истражувањето, при што ќе зборувам за методите и начините на спроведувањето на истражувањето, го определувам и дефинирам проблемот на истражување, ќе говорим за цели на истражувањето како и за општествена и научна оправданост на истражувањето.

Потоа ќе направам краток преглед на процесот на Европските интеграции, во кој ќе се осврнеме на почетоците на европското обединување кое трае скоро повеќе од половина век.

Во третата глава ќе зборуваме за Договори на Европската Унија, земјите основачи и членки, потоа за приклучувањето на другите земји членки.

Во четвртиот дел од овој Магистерски труд во Глава IV целосно го обработувам Лисабонскиот договор како најважен документ во Европската унија (ЕУ). Исто така, во Глава IV целосно ги обработувам Три столба на ЕУ, а во Глава V зборувам за Европска легислатива - нејзино усогласување со земјите членки и земјите кандидати за членство во ЕУ.

Во текот на обработката на содржините ги користиме сите методи за научно истражување, и вршиме анализа на прибраните податоци за тоа како функционираат институциите на Европската Унија.

На крајот се поместени заклучните согледувања за функционирањето на институциите на Европската унија за новите критериуми за преим во унијата и за новите предлози за критериумите за прием на унијата на францусиот претседател Макрон.

За изработка на овој Магистерски труд користени се голем број библиографски материјали, интернет страници и друг вид на стручна литература како што се прирачници, правилници и закони.

Глава I - МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

1. Методи и начини на спроведувањето на истражувањето

Секоја наука во своето научно истражување применува одредени постапки, методи. Според тоа, секој кој сака да се занимава со наука и да биде успешен во својата научна работа ќе треба добро да ја запознае методологијата на научната работа, а при тоа почитувајќи ги методите и правилата кои се користат во сферата на неговиот научен интерес.

Методологијата во последните неколку децении значително се развива како посебна научна дисциплина. Имено, методологијата претставува начин – метод кој користи одредени средства и патишта со чија помош научните работници доаѓаат до определени сознанија. Предметот на методологијата во себе опфаќа многу принципи на општата логика – наука за правилата и патиштата на правилното мислење[1]. Така и во овој Магистерски труд ќе се користат сознанијата добиени по пат на научно истражувачка работа.

[1] Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Метода на анализа и синтеза

Анализа, грчки – analysis[2] разрешување, разложување, расчленување на целината на делови. Анализата е мисловен, теоретски и практичен процес кој сложените материјални или интелектуални целини, процеси, појави и предмети ги расчленува на составни општи и посебни делови или аспекти, со цел да се опишат и да се утврди како тие влијаат врз целината. Анализата е критичка оцена и воедно барање на врска помеѓу причините и последиците и донесување заклучоци со помош на разделување или расчленување на целото на негови составни делови[3]

При правењето анализа се користат повеќе активности и техники. Во последните години често се користи Кластер или групна анализа, која е мултиваријантна техника на статистичката анализа која се темели на заложбите на утврдување, идентификација и анализа на релевантно хомогени груби на објекти или варијабли. Кластер анализата се користи во многу области како економија, медицина, социологија, географија итн.

Синтеза, грчки – synthesis[4] составување, спој, спојување на повеќе делови во целина. Синтезата е мисловен процес која ги составува сите клучни делови или елементи со цел да се добие подобра слика за целото или целината. Анализата и синтезата се применуваат во сите научни подрачја: природно - математички, техничко - технолошки, медицински, биотехнички, општествени и хуманистички науки.

Според предметот на научното истражување и специфичноста на научното подрачје, поле, област, се применуваат различни видови на анализа и синтеза. Во суштина, анализата и синтезата можат да се поделат според функцијата, видот, сложеноста, целите, составот, карактерот, предметот, обемот итн.

Анализата и синтезата во научното истражување секогаш се заедно и според тоа, можеме да ги третираме како еден единствен научен метод, аналитичко - синтетички метод.

---

[2] Вујаклија, 1980:43
[3] Баткоска, 2005:29-36; Šešić, 1988:69-99; Zelenika, 2000:323- 401
[4] Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Анализата може да се сведе на следното: Дескриптивна или формална Експликативна или објаснителна Елементарна Каузална или причинско-последична Функционална Објективна или материјална Субјективна или идеална Генетичка или развојна Квантитативна Квалитативна, а синтезата ги има овие елементи Дескриптивна или формална Експликативна или објаснителна Елементарна Каузална или причинско-последична Функционална Објективна или материјална Субјективна или идеална Генетичка или развојна Квантитативна Квалитативна Формално-логичка Дијалектичка Репродуктивна Создавачка и др.

Токму од тие причии при начносто истражување на договорите не Европската унија посебно Договорот од Мастрихт ќе мора и ќе треба да се применат сите овие методи и принципи на научно постапување и истражување.

. Индуктивно-дедуктивна метода Индукција, новолатински – induction[5]: претставува начин, пат, постапка на заклучување од посебното кон општото. Исто така, претставува и набљудување и воочување на поединечни појави или особини на појавите и предметите до формирање на општи судови, заклучоци или правила и принципи.

Во конкретниот сллучај при проучувањето на Дооговоро од Мастрих - индукцијата претставува почетна постапка во процесот на спознањето. Индукцијата во процесот на истражувањето оди од единечното кон општото, од повеќе познатото кон помалку познатото или непознато, од просто кон сложено, од поблиско кон подалечно итн , бидејќи како и другите Договори за Европа и овој договор се потпира врз познатите европски принципи и заложби во уредувањето на односите во ЕУ на внатрешен и на меѓународен план.. Овој метод во процесот на истражување користи и помошни методи како што се набљудување, експеримент, броење, мерење и сл. Дедукција, латиница – deduction претставува доаѓање или изведување на заклучок од општото кон посебното и поединечното.

Дедукцијата е метод на мислење кој од општи знаења доаѓа до посебените или поединечните знаења. Дедукцијата претставува завршна фаза во процесот на спознавањето. Дедуктивната метода се користи и за објаснување на факти и закони, за

[5] Вујаклија, 1980:341

предвидување на поставени тези, за проверување на хипотези и за претставување на науката.

Методата на индукција и дедукција наоѓа примена во меѓусебното дијалектичко единство, на заедничкиот основен предмет, во низата на разлики и во единството на спротивности кои се истражуваат во рамките на меѓусебните корелации на членките на Европската Унија внатре и во областа на меѓународнополитичките односи надвор од границите на Европската Унија..

Комплементарноста на индукцијата и дедукцијата се гледа во нивното единство како еден метод, индуктивно-дедуктивен, во кој индукцијата претставува појдовна научна операција, а дедукцијата завршна операција во научниот процес на истражување.

Статистичка метода

Статистика, латински – status -состојба, статус. Статистиката е средство, научен метод за изучување на нетипичните појави изразени со бројки. Статистиката е една од најприменуваните методи во научно-истражувачката работа во сите научни подрачја, полиња, области, дисциплини и поради тоа е позната и како општо научна метода, таа се применува и во конкретниот случај кога правиме преглед на досегашните пишани и донесени договори во рамките на Европската Унија.

Ова конкретно научно истражување на дооворите за Европската унија ќе мора да биде проследено и со активности кои бараат примена на статистичките опреации и методата која тие ја сочинуваат , тука пред се се мисли на прибирае на статистички податоци, бројки и елемнти кои се потребни да се дојде до конкретни статистички податоци табели и графикони.

Статистиката како научна метода многу брзо се развива, така што постојано се јавуваат нови статистички постапки-методи. Овие нови статистички постапки се применуваат во одделни научни подрачја и дисциплини посебно во научните истржувања за група на договори одлуки кои регулираат посебни области од функционирањето на органите и телата на Европската Унија.. Така на пример, постои статистика за економисти или

економска статистика, статистика за општествени истражувања, статистика во трговијата, статистика во сообраќајот, статистика во медицината, во туризам итн.

За современиот научен работник е потребно познавање на статистичкиот метод со цел лесно прибирање на податоците, нејзина обработка и врз основа на тоа се носат на одредени заклучоци.

Од многубројните статистички постапки кои се применуваат во разни научни подрачја и дисциплини, ќе ги споменеме: анализа на атрибутни и географски низови; анализа на нумерички низови (аритметичка средина, медијана, модус, момент, мерки на дисперзија и асиметрија, мерки на заобленост); анализа на временски низови (индекси, средна вредност, временски низови); теориска дистрибуција (нормална, биномна, Студентова, Полисонова и хипергеометриска дистрибуција); метод на примерок; графичко прикажување на статистичките податоци (хистограмиправоаголен или столбест дијаграм, структурни кругови, линиски дијаграм, картограм, пиктограм-графикон со слики, точки или други знаци, статистички карти и др.); и корелација која посебно ќе придонесе во Нучното истражување на односите во Европската Унија при донесување на конкретни договори,декларации и одлуки (линеарна, корелација, криволиниска, парцијална корелација).

2. Определување и дефинирање на проблемот на истражување

За Формулација на проблемот на истражување потребно е да се тргне од Историјата на државите од европскиот континент претставува интересна траекторија која се води од појавата и изградбата на силни национални држави со јасно дефинирани граници и неспорен внатрешен и надворешен суверенитет, што во минатото било причина за конфликти и војни помеѓу нив, па сè до создавање на економска унија и ултимативно на политичка унија во форма на денешната Европска Унија. Во современите меѓународни односи, државата и меѓународните организации - клучните актери на меѓународен план - се во постојана динамика и повремена замена на приматот и во процесот на носење и извршување на одлуките.

Во дебатите кои се одвиваат во рамки на теоријата на меѓународните односи сепак доминира ставот дека меѓународните организации немаат пресудно значење, односно дека

државите се тие кои се носители на ултимативната моќ, односно дека меѓународните организации се само креација на државите, а нивната моќ и средства за дејствување се детерминирани од волјата на државите. Впрочем, и позициите на двете најдоминантни теории на меѓународни односи (неореализмот и неолиберализмот) во врска со важноста на меѓународните организации говорат за дилемите кои се отворени и за различните пристапи по прашањето.

Неореалистите ги сметаат меѓународните организации за важен актер во глобалната политика, но со ограничен капацитет на дејствување затоа што нивното креирање и функционирање е целосно зависно од државите кои се нивни членки. Од друга страна, неолибералистите сметаат дека меѓународните организации се актери со растечко влијание во меѓународните односи, бидејќи овие организации се здобиваат со функции кои државите не би можеле сами по себе да ги реализираат, но исто така и со моќ и влијание врз поширок рамки во глобалната сцена

Но, процесот на интеграција во Европската Унија наметнува една сосема поинаква парадигма и начин на анализа на суверенитетот во меѓународен контекст. Овој процес доведува до редефинирање како на внатрешниот, така и на надворешниот државен суверенитет, бидејќи еднаш интегрирана во Унијата државата отстапува дел од својот суверенитет на една супранационална организација, која има елементи не само на меѓународна организација, туку и на специфичен политички систем. Чинот, или поточно процесот на интеграција на една земја во рамките на ЕУ е условен со исполнување на одредени предуслови, односно исполнување критериуми, но и адаптација на сопствениот државен систем на новиот политички ентитет.

Зголемувањето на бројот на земји членки од нејзиното основање во 50-те години на минатиот век, односно од шест држави на денешните 28 членки било предодредено примарно од подготвеноста да се прифатат заедничките принципи и вредности, а од 1993 година и со исполнување на експлицитни критериуми познати како Копенхагенски критериуми Нивното исполнување во предпристапната фаза, како и имплементацијата на правните регулативи во националното право, па до финалната фаза на стекнување полноправно членство доведува нужно до потреба од прифаќање на фактот дека мора да

дојде до одредено редефинирање на државниот суверенитет, во некои области повеќе, во други помалку.

ЕУ како меѓународен актер со растечко влијание добива на значење бидејќи не претставуваат само рамка за соработка помеѓу европските држави, туку и ентитет во чии рамки државите остваруваат функции и реализираат интереси кои самостојно не би можеле да ги реализираат[6]

Заради појаснување на поимите и содржините кои се предмет на проучување на овој магистерски труд ,треба јасно да се дефинира проблемот на истражувањето во конкретниот случај Договорот од Мастрихт, при што потребно е да се истакне дека тој беше направен со цел за понатамошно и поуспешно функционирање на европските институции, по ефикасно решавање новонастанантите проблеми и ниво лоцирање според оние домени каде нешто зашкрипува , кочи определени процеси на интегрирање на нови членки и кандидати за членство во унијата.

Што е тоа што ја прави единствена и досега недефинирана ЕУ во политичкиот сегмант? Проблемот на дефинирањето, веројатно произлегува од фактот што никогаш порано не постоела ниту една политичка институција каква што претставува Европската унија. Таа функционира како држава, но сепак не е држава во класична смисла на зборот. Нејзините правни акти се над националните закони на 27 држави, кои мора да ги применуваат.

Европската унија има и единствена валута (евро), го регулира работењето и трговијата во рамките на ЕУ, управува со енергетиката, прометот, комуникациите, а денес сè почесто и со образованието. Нејзините граѓани уживаат и привилегија на заеднички пасош на Европскат унија.

Институциите на ЕУ, како што се: Европскиот парламент, Европскиот суд на правдата или Комисијата говорат дека таа ги задоволува најважните критериуми од кои се состои една држава. Територијалниот критериум којшто вообичаено е најважниот сегмент од политичкото дефинирање на државите, овде не е карактеристичен. Токму по тоа се

[6] Билјана Ванковска, Меѓународна безбедност – критички осврт, (Скопје: Филозофски факултет, 2011), 143-145

огледа посебноста на ЕУ. На ЕУ не ѝ припаѓа никаква територија што ѝ дава обележје на вонтериторијална политичка институција и на тој начин ја прави единствена.

Така со преземањето на нови чекори европските институции добиваат во ефикасност, и ефективност во нивното функционирање. Исто така тие на тој начин успеваат да ги амортизираат негаативните тенеденции за дел од посилните земји членки да бараат други алтернативни решенија за престиж или трасирање на сопствени патишта на економско и политичко зајакнување во однос на останатите земји членки со помало влијание и превласт.

Слика 8. Мозаикот на обединувањето на земјите во ЕУ тешко се составува

Според географите, европскиот континент всушност не постои. Други тврдат дека Европа започнува на бреговите на Атлантскиот Океан и се протега до Русија (европскиот дел) до Турција на југоисток. Тука се поставува прашањето: дали Русија е дел од Европа или Азија? Но и прашањето: дали Турција е дел од Европа или Блискиот Исток?

Многу аналитичари на ЕУ не ја гледаат ЕУ како една територијална заедница, туку како состојба на духот кој произлегува од заедничкото минато, од заедничкото културно наследство кое упатува на нејзините старогрчки и староримски корени, христијанство и

просветителство во XVIII век. Овие елементи се видени како носечки столбови на Евроската унија врз кои таа непрекинато и понатаму се изградува.

Можеби тука како убав пример за унапредување на демократските односи во Европската унија посебно соработката на внатрешен план и меѓусебната соработка на сами членки на унијата. Тоа е воспоставување на шенгенска зона и други облици на Црински и даночни олснувања. За пример ќе ја посочиме Шенгенската спогодба на ЕУ од 1985 година, со која се овластува ЕУ да донесе збирка на прописи кои ќе го регулираат населувањето на ЕУ. Со оваа спогодба е предвидена и европска полиција којашто ќе ги штити грниците на државите-членки на ЕУ.

Но сепак, поединечните земји го задржуваат правото на одлука, на бројот на емигрантите на кои ќе им дозволи влез во земјата и од кои земји ќе се регрутира работната сила. Фактот дека ЕУ сама по себе не е ограничена во територијална смисла, значи дека таа може да прима нови земји-членки кои ги исполнуваат одредените услови за прием во ЕУ. Во овој контекст се наметнува прашањето: кои се границите на Европската унија или каде завршува таа?[7]

3. Општествена и научна оправданост на истражувањето

Општествената на научната оправданост на истражувањето ја гледаме и бараме во фактот што со истото ќе направиме обид за своевидна квалификација за степеност на демократизираноста на процесие во законодавството на Евопската унија. Податоците кои ќе се добијат ќе послужат да се покаже оправданост на научните и истражувачките потфати кои се прават при проучувањето на европското законодавство.

4. Цели на истражувањето

Научната цел на ова истражување е проширување на знаењето во областа на меѓународните односи, во делот на дејствувањето на меѓународните организации, или конкретно ЕУ, а во контекст на редефинирањето на државниот суверенитет. Договорите на Европската Унија и другите документи во вид на декларации,резолуции и други одлуки.

[7] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Интеракциите во светската политика, но и потребите на државите и регионално да се дел од поголемо семејство на вредности како ЕУ, која со своите политики и одлуки се стреми да го гарантираат нивниот опстанок, раст и развој на демократските вредности, придонесуваат се поголем број на земји од европскиот континент да се стремат кон исполнување на критериумите, но и дополнителните услови и потреба за отстапувања поврзани од државниот суверенитет се со цел за нивна интеграција.

Преку членството во ЕУ се наметнува потребата од суштинско проучување и ставање на проверка на реалните добивки, но и загуби за кои различни ставови имаа поддржувачите на националните гледишта на државите наспроти федералистите, за одрекување на дел од сопствениот суверенитет со цел полноправно членство во ЕУ. Државниот суверенитет од неговото настанување до денешната реалност или потреба од споделен суверенитет е постојана тема на дебата помеѓу земјите кандидати, но и на земјите членки.

Имено, кризите со кои се соочува ЕУ како бегалската криза ја постави повторно потребата за редефинирање на ограничувањата или предностите која ги носи безграничниот простор на земјите членки во рамките на ЕУ.

Договорите од Рим 1957, Мастрих 1992 и Лисабон 2007 секако дека се столбови на ЕУ која преку своите институции ги спроведува заедничката надворешна и безбедносна политика, како и прашањата од областа на правото и домашните прашања, па се до заедничката монетарна унија и политика. Но, сепак сме сведоци на постојани кризи кои наметнуваат континуирана потреба од редефинирање и во многу аспекти истакнување на државниот интерес и неговиот суверенитет наспроти федералниот интерес.

5. Дефинирање на предметот на истражување

Практиката која досега го потврди влијанието на интегрирањето во Унијата врз државниот суверенитет на нејзините членки го наметнува императивот за продлабочување на научниот интерес за проучување на овој процес како и импликациите кои што произлегуваат од него.

Мерките како дел од заедничките 10 договори кои ги реализира ЕУ преку своите институции секогаш мора да бидат предмет на дополнително разгледување поради фактот

дека истите не смеат да бидат пошироки од нивните основни потреби зацртани како дел од основачките договори. Предмет на истражување на оваа магистерска теза е поврзаноста на државниот суверенитет и европските интеграции.

Притоа, правиме разлика на процесот кој се одвива внатре, во Унијата и помеѓу нејзините институции и државите-членки, и процесот кој е само претходница за идно членство, а што најчесто се нарекува политика на условување. Во функција на операционализација на предметот на истражување, во продолжение ќе бидат накратко дефинирани клучните концепти и термини со кои оперира ова истражување. Европската унија претставува економска и политичка унија меѓу 28 европски земји.

Основата на ЕУ е создадена после Втората светска војна. Првите чекори беа со цел поттикнување на економската соработка: идејата е, земјите што тргуваат меѓусебно да станат економски меѓусебно зависни, се со цел да избегнат конфликт.

Од Европската заедница за јаглен и челик следуваше развој кој доведе до формирање на Европската економска заедница во 1958 година со примарна цел кон зголемување на економската соработка помеѓу шест земји: Белгија, Германија, Франција, Италија, Луксембург и Холандија.

Оттогаш, се придружија уште 22 земји (Велика Британија го започна процесот за напуштање на ЕУ), што создаде огромен единствен пазар (познат и како „внатрешен“ пазар) кој продолжува да се развива кон својот целосен потенцијал.6 Европската унија е делумно меѓувладина организација а делумно политички систем. Овие два елементи постојат во Европската унија, на Советот на министри се гледа како меѓувладина организација каде се претставуваат интереси на државите членки, додека Европската комисија, Парламентот и Судот ги одлучуваат нејзините супранационални елементи.

Врз основа на наведеното, ова истражување припаѓа во категоријата на науки кои ги третираат општествените, безбедносните и политичките сегменти на современото општество, и реално можеме да кажеме дека има мултидисциплинарен карактер и ги опфаќа политичките науки, правните науки, безбедносните науки, економските науки, итн.

Предметот на ова истражување произлегува од самиот наслов Договорот од Мастрихт ,сите елементи кои тој ги содржи, конкретните цели кои тој ги има зацртано во регулирањето на односите меѓу самите членки на Европската Унија на внатрешен план, и на надворешен план со кои се применуваат принципите на сите сегменти на регулирање на односите во целокупната заедница..

Во согласност со тоа, предметното определување на овој магистерски труд подразбира поимовно и категоријално определување на низа фундаментални основи за истражување на елемнтите кои ги содржат Договорите за Европската Унија ,а посебно Договорот од Мастрихт. [8]

Во тие рамки при обработката на содржините кои се поврзани со конкретниот документ како што е Договорот од Мастрихт, нашите цели се ссоема јасни. Низ ова комплексно и сложено истражување ќе се анализира Европската унија како современа архитектура на општествеиа заедница, со тоа посебно внимание ќе се посвети на Договорите за Европската Унија кои се склучувани во исминатите години, одлуките кои ги имаат донесувано телата и органите на Европската Унија..

Исто така, ќе се изврши истражување и во делот на потребната меѓузависност и функционалност на сите елементи на субјектите, кои е потребно да се во меѓусебна интеракција и процес кој позитивно ќе влијае врз безбедноста и стабилноста на Европската унија. Конкретно, ова истражување има за цел да даде придонес во објаснувањето на начинот на кој се спроведува Европската регулатива во доменот на Европската надворешна и безбедносна политика и нејзиното влијание врз интегративниот процес на земјите од Западен Балкан.

Истражувањето на наведената проблематика има научна и практична цел. Научната цел на ова истражување е да се изврши научна дескрипција и научно објаснување за поставеноста и функционалноста на Европската регулатива, во доменот на Европската надворешио-безбедносна политика и нејзиното влијание врз интегративниот процес на земјите од Западен Балкан.

[8] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Научната цел би дала и научно објаснување за структуралната поставеност на надлежните институции, органи и тела, како и начинот на кој се спроведуваат надворешната и безбедносна политика на Европската унија и интегративните процеси како услов за земјите, потенцијални кандидатки и земјите кандидатки за влез во Европското семејство.

Практичната цел на ова истражување е обезбедување на основните сознанија со кои може реално да се согледаат организираноста, односно неорганизираноста на надлежните субјекти кои ја спроведуваат надворешната и безбедносна политика на Европеката унија, како и да се даде објаснување за критериумите и патот кој е потребно да го поминат државите кои имаат амбиции да станат дел од Европската унија.

Од друга страна, резултатите од ова истражување треба да дадат реална претстава за начинот на кој функционира организационата структура на Европската унија, начините на кои се имплементираат стратешките приоритети на Унијата и поединечно на државите кои се дел од Унијата, како и односот на релација Европската унија и земјатааспирант за членство. Магистерскиот труд има теориско проучување на различни аспекти на Европската унија, истиот задира во различни сфери на општественото живеење и има карактеристики на еден холистички пристап.

Сепак, важно е да се констатира дека, истражувањето ќе се спроведе врз дел од сегментите на изучување во рамки на Европската унија. Европската унија, како современ облик на општествена заедница, претставува интересна почва за истражување, како на домашни така и на странски автори, кои постојано ги надополнуваат своите стекнати ставови и заклучоци.

Гледано од аспект на географска положба, истражувањето на наведената проблематика на Западен Балкан е доста актуелно, бидејќи сеуште постојат држави чија основна национална стратегија е интеграција во Европската унија. За странските истражувачи пак, предизвикот е исто така голем, бидејќи за некои од нив Европската унија претставува заедница во која живеат и самите тне, а за други Европската унија претставува нов општествен феномен, па затоа нејзиното истражување е голем предизвик за нив.

Како предмет на истражување, Европската унија и политиките кои таа ги спроведува се секако значајни во светската геополитика и истите претставуваат битен фактор во балансот на политиките на светско ниво. Големината на ова истражување произлегува и од фактот што Европската унија претставува уникатен мировен проект на територијата на Европа, на кое е воспоставена зона на мир или безбедносна заедница. Во таа насока, Унијата е инспирација и предизвик за други региони во светот, а особено за деловите на Европската регулативаво доменотна наи безбедносна иејзиното влијаниеврз интегративпиот процес на од Западен Балкан континентот кој мина низ ужасите на меѓудржавни и внатрешните државни конфликти по распадот на комунизмот како општествено уредување.

Од досегашните истражувања, општо прифатени се констатациите дека Европската унија е заедница на народи или дека претставува sui generis, одноено своевидна форма на општество. Тоа значи дека во својот политички облик има свои централни институции, кои по својата форма и надлежности ги имаат политичките системи (парламентарен, собранискиј, мешовит и претседателски) скоро на сите држави во светот.

На крајот од трудот, во заклучните согледувања од ова истражување ќе излеземе со ставот дека законските и институционалните реформи на Унијата се предуслов за нејзиното понатамошно јакнење во меѓународните односи и интегрирање на нови земји-членки од Западен Балкан. Поради сите овие елементи, како и фактот што проблематиката е актуелна и е во корелација со современите случувања од кои секако е дел и Западниот Балкан на кој му припаѓаме и ние секако дека истражувачкиот проблем е обработен низ содржината на трудот што е предмет на нашето истражување..

6. Хипотетска рамка или хипотеза како предмет на истражувањето

Генералната хипотеза на ова истражување гласи: Државите кандидатки низ процесот на интеграција доброволно се откажуваат од дел од сопствениот суверенитет за да стекнат статус на полноправен член и можност да ги користат придобивките од членството, но, и да повратат дел од пренесениот суверенитет преку користење на правото на вето.

Од генералната хипотеза произлегуваат следните посебни хипотези кои ова истражување ќе се обиде да ги потврди:

- Предусловите за влез во ЕУ се и ограничувачки фактор кој влијае на суверенитетот на државата кандидат за влез во меѓународната организација.

- Земјите членки се спремни да делегираат или споделат дел од својот суверенитет на ЕУ со цел да ги унапредат своите национални интереси преку структурата на самата организација.

- Земјите со кандидатски статус се спремни да делегираат дел од својот суверенитет на ЕУ со цел да се здобијат со поголемо влијание во аренатa на глобалната политика, но исто така и поради формирање на блокови кои би им помогнале во промоција и заштита на националните интереси.

- Во рамките на супранационалните и меѓувладини елементи кои ги поседува ЕУ и нејзиниот начин на функционирање станува невозможно зачувување и практична примена на традиционалниот суверенитет.

- Земјите со полноправно членство ја користат позицијата во однос на отворени прашања, кои навлегуваат во државниот суверенитет на земјите кои се во процес на зачленување или се со кандидатски статус.

7. Варијабли на истражувањето

Еден од најважните чекори во научното истражување е дефинирање на променливите .Ова се случува затоа што не е можно да се спроведе истрага без да се наведат и строго да се дефинираат променливите што треба да се изучуваат.

Дефиницијата на варијабли во научното истражување е една од најкомплицираните задачи што истражувачот мора да ја изврши. Овој процес мора да се спроведе многу строго, бидејќи само на овој начин истражувачот ќе ги постигне поставените цели.

Истражувачот ја специфицира променливата на студијата и одредува како таа ќе се мери или оценува. Откако ќе се спроведе овој процес, се развиваат инструментите за собирање податоци.

Истражувачки варијабли

- Независни варијабли

- Процес на интегрирање во Унијата

- Политика на условување

- Критериуми за остварување на полно правно членство на земјите кандидати.

Зависни варијабли

- Суверенитетот на државата која се наоѓа во интегративен процес

- Полноправно членство во ЕУ и придобивки кои се остваруваат со полноправно членство.

Преку анализа на релевантни официјални документи, извештаи на ЕУ институции, научни истражувања, искуства од интегративни процеси на земји кои стекнале членство и други материјали во врска со разгледаното прашање ќе дојдеме до индикатори во врска со состојбата во државите кои доброволно отстапуваат дел од сопствениот суверенитет при пристапувањето во ЕУ.

Податоци во врска со отстапувањата на дел од суверенитетот кај земјите кандидати во однос на нивната територијална и функционална јуриздикција. - Податоци во врска со остварувањето на полноправно членство и можностите за користење на придобивките од членството како економски, политички и безбедносни, вклучително и обиди за повратување на дел од пренесениот суверенитет. де 37 ° C или 37,5 ° C.

Глава II -Краток преглед на процесот на Европските интеграции

1. Историски периоди на европските интеграции

Веќе половина век, Европската унија продолжува со сé поголемо интегрирање, и истовремено врши прием на нови членки. Овие процеси, во поголемиот дел од времето, се одвиваа паралелно. Како резултат на тоа, денешната ЕУ со 28 земји популација од околу 500 милиони луѓе, е многу побезбедна, повеќе просперитетна, посилна и повлијателна отколку Европската економска заедница пред 50 години, со своите шест членки и популација од помалку од 200 милиони луѓе.

Европа се поистоветува со Европската унија, а таа всушност претставува единствена интеграција на суверени европски земји, кои решиле да делат заедничка иднина и да здружуваат дел од својот национален суверенитет. Земјите, членки на ЕУ, дел од своите овластувања за донесување на одлуки, им го делегираат на европските институции што ги имаат создадено, за да можат да ги донесуваат одлуките за специфични работи од заеднички интерес по и на ниво на Европа.

Обединувањето на Европа бил дамнешен европски сон, но времињата биле исполнети со бурни политички настани и многу тешко можела да се оствари оваа идеја. Се чекало да созреат условите за да се почне со нејзината реализација.

Европската идеја го одразува историскиот развој и судбината на европските народи и нивниот стремеж за обединување на Европа. Идејата за обединувањето на европскиот континент датира уште од 9- тиот век, со Карло Велики, но сè до Втората светска војна, оваа идеја постојано беше придружувана со насилство и великодржавни претензии, историски случувања кои силно го потресоа светот и влијаеја врз европскиот, а особено го обележаа светскиот поредок.

Сепак, во долгиот период, на европскиот континент се создаваа заеднички вредности, елементи на заедничко право, јазик, култура, архитектура и христијанство, а географското тежиште се премести од јужниот, медитерански дел кон средишниот дел на континентот. Тоа доаѓа како резултат се побрзиот индустриски развој. Обликувањето модерни гледања на Европа, започна во 18-тиот и 19-тиот век, со појавата на

просветителството, индустриската револуција и бројните теоретски планови за решавање на граничните спорови и развојот на трговијата.

Некои настани оставија големи траги во повеќе области од општественото уредување и зајакнување на економските услови. Особено е значајно да се нагласи влијанието на француската револуција од 1789 година, со која суверенота стана „Сопственост и на народот, а не само на владетелите".

Во 20-тиот век, во периодот кога Германија беше на врвот на својата воена моќ, во два наврата беа правени планови за нов поредок во Средна Европа, за создавање Соединети држави на Европа, со Германија во нивниот центар, со царинска унија, почнувајќи од Франција, па сè до руската граница. Во периодот на Втората светска војна, во Берлин, протагонистите и креаторите на новиот поредок сметаа на создавање европско економско подрачје, со единствена валута, единствен пазар и заеднички надворешни царини. Но, суштински идејата за интегрирање беше поврзана со плановите за освојувања и доминација, а тоа доведуваше до одлагање на почетокот на многу интеграциони процеси.

Сепак, паралелни концепти за обединување на европскиот континент постоеја и кај идеалистите и оние кои беа жртви на агресијата.

По Втората светска војна, европската идеја започнува со процесот на трансформација на идејата од утопија во реалност. За тоа придонесоа наметнатите околности по завршувањето на војната: потребата за обнова на разрушените економии, појавата на атомско оружје, идеолошка и блоковска спротивставеност; но и храброста и визионерството на една генерација европски политичари[9].

Раните 1990-ти беа пресвртница за европската интеграција. Крајот на Студената војна особено беше пресвртна точка во историјата, по што тогашните 12 европски членки одлучија да го турнат европскиот проект на едно ново ниво.

[9] В.Вајденфелд,В.Веселс,(2009),Прирачник за европска интеграција(EUROAPA VON A bis Z)Европа од А до Ш, Институт за европска политика

За таа цел, во февруари 1992 година, тие го потпишаа Договорот од Мастрихт. Тој стапи во сила на 1 ноември 1993 година, пред точно 25 години, и ја претвори тогашната Европска заедница во Европската Унија.

Периклес Христодулу, куратор во Домот за европска историја, вели дека „земјите-членки на просперитетната Европска заедница мораа да ја прошират едноставната економска соработка. Соработката требаше да има и други нивоа.“

2. Трите столба на ЕУ

1. Главниот столб всушност е Европска заедницата, во која заедничката работа на учесниците е регуларана според Договорот за европската заедница преовладува методот на Заедницата;

2. Столбот на правда и внатрешни работи;

3. Столбот на заедничката надворешна и безбедносна политика, со кој се развива меѓудржавната соработка во областа на надворешната политика и истата се поставува на договорна основа. Методот на "градењето" на двата нови столба се темелеше врз Методот на меѓувладина соработка, за разлика од Договорот за Европската Унија кој бара консензус во донесувањето на одлуките, па оттука, секоја земја членка може да стави вето на секоја заедничка акција[10]

[10] Armstrong H., Community Regional Policy, in Lodge, L, The European Community and theChallenge of the Future, Palgrave Macmillan, New York, 2000.

Европска Унија		
Европска заедница Царинска Унија, внатрешшен пазар, заедничка аграрна политика, политика на животна средина, економска и монетарна унија	Заедничка надворешна и безбедносна политика	Полициска и правна соработка во казнени спорови

Табеларен приказ на 3-те столба на Европската Унија

Во рамките на главниот столб Европската заедница (Европската Унија), со Договорот од Мастрихт внесе длабоки промени, со тоа што ги зајакна постоечките заеднички политики и воспостави неколку нови, како на пример: политиката на економската и монетарна унија; политиката на образование и млади; политика на култура; политика на јавно здравство и политика на заштита на потрошувачи. 24 Јасно е дека, дури и пред остварувањето на идејата за единствениот пазар, државите членки ја почувствуваа потребата да го дополнат со единствена валута и да го збогатат со нови или зајакнати заеднички политики и со тоа потврдувајќи ја еволутивната природа на повеќенационалниот интегративен процес.

Со донесувањето на Договорот од Мастрихт беа опфатени и изменети претходните договори Суштинските промени ја дефинираа новата европската инфраструктура и тоа: одредбите со кои се менува Договорот за европските економски заедници, кој беше преименуван во:

- "Договор за основање на Европската заедница беа втемелени во членот 5;

- одредбите кои се однесуваа на Договорот за Европската заедница за јаглен и челик го создадоа членот 10;

- Одредбите кои се однесуваа на Европската заедница за атомска енергија, го создадоа членот 1.

- Основниот економски карактер на Заедниците беше надминат, со цел да му отстапи место на создавањето на еден ентитет од глобални размери.

- Во согласност со член 5 од Договорот за Европската Унија (верзија од Мастрихт),

Унијата ги постави следниве цели:

- да промовира економски и социјален напредок кој ќе биде избалансиран и одржлив, главно преку создавање на една област без внатрешни граници, преку јакнење на економската и социјалната кохезија и низ формирање на економска и монетарна унија, вклучувајќи и единствена валута;
- да го потврди својот идентитет на меѓународната сцена особено преку воспоставување на заедничка безбедносна и надворешна политика, вклучувајќи евентуално структурирање на заедничката одбранбена полититка;
- да ја зајакне заштитата на правата и интересите на нациите на своите државичленки преку воведување на државјанство на Унијата, паралелно со националното државјанство за припадност кон одредена земја;

- да ги поддржува во целост правните придобивки на Унијата, да ги надградува и обезбедува ефикасноста на механизмите и институциите на Заедницата, да развие блиска соработка во делот на правда и внатрешни работи.[11]

Договорот од Мастрихт ги постави основите за раѓањето на еврото една деценија подоцна и ја зголеми политичката моќ на ЕУ. Тој, исто така, ги создаде европското државјанство, заедничката надворешна политика и поблиската судска соработка.

Но патот до ратификацијата не беше лесен. Во неколку земји беа одржани референдуми. Во Франција кампањата „да“ победи со многу мала разлика (50,8% „да“). Но во Данска договорот беше отфрлен со тесно мнозинство (50,7% против наспрема 49,3% за), што ја потресе Европа.

Жак Делор, кој беше претседател на Европската комисија од 1985 до 1995 година, изреагира на веста велејќи: „Ова 'не' на референдумот мора да ги натера сите добро да размислат, но комисијата може да каже само дека се плаши дека ова 'да' ќе има последици.“

Шокираноста на Делор ја споделуваа многу други политичари во Европа, според Виктор Фернандес Сориано, истражувач по историја на Слободниот Универзитет во Брисел. „Тие првпат сфатија дека ентузијазмот што ги водеше европските преговори пред референдумот во Мастрихт не го чувствуваа нужно општествата, преку јавните мислења.“

Причините за ова отфрлање беа разновидни. За некои, тоа беше стравот од миграција и губењето на националниот идентитет. За други, тоа беше економскиот модел, за кој тие велеа дека е премногу либерален и дека ги гази трудот и социјалните права.

Договорот од Мастрихт, исто така, го воведе концептот на буџетски ограничувања врз основа на националните долгови и националните дефицити, што веќе беше критикувано од многумина во тоа време.

[11] Armstrong H., Community Regional Policy, in Lodge, L, The European Community and theChallenge of the Future, Palgrave Macmillan, New York, 2000.

„Постојат многу историски врски меѓу дебатата за Договорот од Мастрихт и денешниве тековни дебати. Повеќето проблеми во основа се исти. Значи Договорот од Мастрихт навистина беше пресврт за европската интеграција, тоа беше пресвртница во европската историја, но беше и моментот во кој се појави евроскептицизмот“, додаде Фернандес Сориано.

На крајот, на Данска ѝ беа дадени четири отстапки од договорот, што го отвори патот за негово усвојување и ѝ го даде на ЕУ решавачкиот поттик.

Но, како што покажува брегзитот, подемот на евроскептицизмот или тековниот конфликт меѓу Рим и Брисел околу буџетот, прашањата што го тресеа процесот на ратификација на Мастрихт, сè уште се присутни денес, четвртина век подоцна[12].

[12] Клаус-Дитер Боршарт (2010), „ АБВ на правото на Европската Унија“Луксембург Како работи Европската унија“ - Прирачник за институциите на ЕУ наменет за граѓаните, Луксембург, Канцеларија за службени изданија на Европските заедници, 2003 година,

Глава III - ДОГОВОРИ НА ЕУ КОИ СЕ НА СИЛА

1. Договори на ЕУ кои се на сила

1.1. Договор за ЕУ

Договорот за Европската Унија (Договор на ЕУ – ДЕУ) е поделен на следниве шест поглавја: Заеднички одредби (I), одредби за демократски принципи (II), одредби кои управуваат со институциите (III), одредби за засилена соработка (IV), Општи одредби за надворешното дејствување на Унијата и посебните одредби за заедничката надворешна и безбедносна политика (V) и Конечни одредби (VI).

Европската унија се заснова на владеење на правото. Ова значи дека секоја акција преземена од ЕУ е заснована на договори кои се доброволно и демократски одобрени од сите земји-членки на ЕУ. На пример, ако област на политиката не е наведена во договор, Комисијата не може да предложи закон во таа област.

Договорот е обврзувачки договор меѓу земјите-членки на ЕУ. Ги поставува целите на ЕУ, правилата за институциите на ЕУ, како се донесуваат одлуките и односот меѓу ЕУ и нејзините земји-членки.

Договорите се менуваат за да се направи ЕУ поефикасна и потранспарентна, да се подготви за нови земји-членки и да се воведат нови области на соработка – како што е единствената валута.

Според договорите, институциите на ЕУ можат да усвојат законодавство, кое потоа земјите-членки го спроведуваат. Комплетните текстови на договорите, законодавството, судската пракса и законските предлози може да се видат со користење на базата на податоци на ЕУ-Лекс за правото на ЕУ.[13]

[13] Б. Ванковска, (2008) „Институции на Европската унија“, Филозофски факултет-Скопје

1.2. Договор за функционирање на ЕУ

Договор од Рим, првично (1957–93) Договор за основање на Европската економска заедница, наследен со (1993–2009) Договор за основање на Европската заедница и (2009–) Договор за функционирање на Европската унија; исто така наречен, заедно со Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија, Римски договори, меѓународен договор, потпишан во Рим на 25 март 1957 година, од Белгија, Франција, Сојузна Република Германија (Западна Германија), Италија, Луксембург и Холандија, која ја основа Европската економска заедница (ЕЕЗ), создавајќи заеднички пазар и царинска унија меѓу нејзините членки.

Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија, со цел развој на мирољубиви примени на атомската енергија, беше потпишан од истите земји во ист ден, и затоа двата договори заедно често се нарекуваат Римски договори.

По доаѓањето на Европската унија (ЕУ) во 1993 година, договорот со кој беше основана ЕЕЗ остана еден од основните документи на ЕУ, иако самата ЕЕЗ беше преименувана во Европска заедница (ЕЗ), а ЕЗ беше вградена во ЕУ. Со стапувањето на сила на Лисабонскиот договор во 2009 година, ЕЗ беше елиминирана, а Римскиот договор со кој беше воспоставен беше формално преименуван во Договор за функционирање на Европската унија.

Договорот за функционирање на Европската унија (ТФЕУ), како резултат на Лисабонскиот договор, беше развиен од Договорот за основање на Европската заедница (ТЕЦ или Договорот за ЕЗ), како што е воспоставено со Договорот од Мастрихт. Самиот Договор за ЕЗ се заснова на Договорот за основање на Европската економска заедница (ТЕЕЗ), потпишан во Рим на 25 март 1957 година. пат кон политичкото обединување на Европа.

Сепак, Европската унија не ги замени Европските заедници, туку ја стави под ист чадор заснована на структурата „3-столбови“: Првиот столб го сочинуваа Европските

заедници (ЕЗ, Европската заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ) до 2002 година и Евроатом). Вториот столб се состоеше од соработката меѓу земјите на ЕУ во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика. Третиот столб ја опфати соработката меѓу земјите на ЕУ во областа на правдата и внатрешните работи.

Секој нов договор води до пренумерирање на членовите. Договорот од Лисабон, потпишан на 13.12.2007 година и стапи во сила на 1.12.2009 година, за возврат го преименуваше ТЕЦ во ТФЕУ кој ги спои 3-те столба во реформираната ЕУ и повторно беше пренумериран. ТФЕУ е еден од двата примарни договори на ЕУ, заедно со Договорот за Европската унија (ТЕУ).

Таа ја формира деталната основа на правото на ЕУ преку дефинирање на принципите и целите на ЕУ и опсегот за дејствување во рамките на нејзините политички области. Тој, исто така, ги утврдува организационите и функционалните детали за институциите на ЕУ.

КОЈА Е ЦЕЛТА НА ДОГОВОРОТ?

Како што веќе беше наведено во неговата поранешна преамбула, целта на ТЕЦ беше „да ги постави темелите на сè поблиска унија меѓу народите во Европа“. Таа формулација сè уште е присутна во преамбулата на сегашниот ТФЕУ, како и на ДЕУ. Овие договори всушност донесоа повеќе политичка и демократска димензија на европската интеграција надвор од првичната економска цел за создавање единствен пазар.

КЛУЧНИ ТОЧКИ ОД КОНСОЛИДИРАНИОТ ДОГОВОР

Дел 1

Принципи: го опишува опсегот на договорот и неговата поврзаност со ДЕУ (член 1); ги наведува надлежностите на ЕУ според нивото на овластувањата на ЕУ во секоја област (членови 2, 3, 4, 5 и 6); ги поставува општите принципи кои го регулираат делувањето на ЕУ (членови од 7 до 17).

Дел 2

Недискриминација и државјанство на ЕУ: ја забранува дискриминацијата врз основа на националност (член 18); наведува дека ЕУ „ќе се бори против дискриминацијата врз

основа на пол, расно или етничко потекло, религија или верување, попреченост, возраст или сексуална ориентација“ (член 19); го утврдува и дефинира државјанството на ЕУ и сродните права (членови од 20 до 24).

Дел 3

Најголемиот (членови од 26 до 197), тој ја носи правната основа за политиките и внатрешните активности на ЕУ во следните области:

- внатрешниот пазар (наслов I);
- слободното движење на стоки (Наслов II), вклучувајќи ја и царинската унија;
- заедничката земјоделска политика и заедничката политика за рибарство (Наслов III);
- слободното движење на работниците (и луѓето воопшто), услугите и капиталот (наслов IV);
- областа на слободата, правдата и безбедноста (Наслов V), вклучително и соработка на полицијата и правосудството;
- транспорт (наслов VI); конкуренција, одаточување и усогласување на законодавството (Наслов VII);
- економска и монетарна политика (Наслов VIII), вклучувајќи ги и написите за еврото;
- политика за вработување (Наслов IX);
- социјална политика (Наслов X), во врска со Европската социјална повелба (1961) и Повелбата на Заедницата за основните социјални права на работниците (1989) - Наслов XI го основа Европскиот социјален фонд;
- политики за образование, стручна обука, млади и спорт (Наслов XII);
- култура (наслов XIII); јавното здравје (Наслов XIV);
- заштита на потрошувачите (наслов XV);
- трансевропски мрежи (Наслов XVI);
- индустриска политика (наслов XVII);
- економска, социјална и територијална кохезија - со други зборови, намалување на разликите во развојот (наслов XVIII);

- истражување и развој и вселенска политика (Наслов XIX);
- политика за животна средина (Наслов XX);
- енергетска политика (наслов XXI); туризам (наслов XXII); цивилна заштита (наслов XXIII); административна соработка (наслов XXIV).

Дел 4

Асоцијација на прекуокеанските земји и територии (членови од 198 до 204) ги опишува посебните односи меѓу ЕУ и прекуморските територии на некои земји на ЕУ кои, спротивно на најоддалечените региони, не се дел од ЕУ.

Дел 5

Надворешна акција на ЕУ (членови 205 до 222) опишува:

- заедничката комерцијална (надворешна трговија) политика; соработка за развој и хуманитарна помош за земјите кои не се членки на ЕУ;
- односи со земји кои не се членки на ЕУ (меѓународни договори, санкции и солидарност меѓу земјите на ЕУ) и меѓународни тела;
- формирање на делегации на ЕУ;
- дека надворешните активности мора да бидат во согласност со принципите наведени во Поглавје 1, Наслов 5 од ДЕУ во однос на заедничката надворешна и безбедносна политика (член 205).
- Дел 6 — Институционални и финансиски одредби елаборираат за:
- Институциите на ЕУ (членови од 223 до 227);
- Консултативни тела на ЕУ (членови од 300 до 307);
- Европската инвестициска банка (членови 308 и 309);
- законодавни акти (регулативи, директиви итн.) и процедури на ЕУ (членови 288 до 299);
- буџетот на ЕУ (членови од 310 до 325);
- зајакната соработка меѓу земјите на ЕУ (членови од 326 до 334).

Дел 7

Општи и завршни одредби (членови 335 до 358) се занимаваат со специфични правни точки како што се правниот капацитет на ЕУ, територијалната и временската примена, седиштето на институциите, имунитетите и ефектот врз договорите потпишани пред 1958 година или датумот на пристапување.

1.3. Договор за Евроатом

Во практичен превод тоа Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија

На 26 јуни 2007 година, Европскиот совет одлучи под претседавање на шефот на државата на германската влада, Ангела Меркел, да изработи „Реформски договор“ за Европската Унија. Сегашната верзија на „Реформскиот договор“ и Меѓувладината конференција се успешен резултат на германската и француската политика за Европа. Процесот ќе продолжи под португалско претседавање со Европската Унија. „Реформскиот договор“ вклучува посебно посебно поглавје за енергија.

Поглавјето вклучува цели за енергетската политика на ЕУ, како и цели за мирно користење на нуклеарната енергија. Понатаму се споменуваат посебни технички теми за ревизија на Договорот ЕУРАТОМ. Не се очекуваат општи ревизии на Договорот ЕУРАТОМ или специјална Меѓувладина конференција за Договорот ЕУРАТОМ. Можеби Европскиот парламент ќе добие поголема надлежност во некои делови од процесите на одлучување. Поради различните ставови за мирољубивата употреба на нуклеарната енергија во земјите-членки на ЕУ, поневеројатно е да се очекува ревизија на Договорот ЕУРОАТОМ.

Имено, на 25 март 1957 година беа потпишани два договора - Договорот за основање на Европската економска заедница (ЕЕЗ) и Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија (ЕАЕК или Евроатом). Меѓу главните цели на Договорот Евроатом се:

• промовирање на истражување и ширење технички информации

• поставување униформни безбедносни стандарди за заштита на јавноста и работниците во индустријата

• да се олесни истражувањето

• да се осигура дека цивилните нуклеарни материјали не се пренасочуваат кон други намени, особено воени

Вредноста на Евроатом може јасно да се види во контекст на проширувањето. Нуклеарната енергија е важен извор на енергија за многу земји од Источна Европа, но безбедносните стандарди во нивните нуклеарни централи и нивото на заштита на јавноста и работниците не се секогаш доволни. Евроатом го обезбеди контекстот за поддршка на ЕУ.14

• Најавено: Рим (Италија) 25 март 1957 г

• Влегување во сила: 1 јануари 1958 година

[14] /about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/euratom-treaty, пристап декември 2022 година

Глава IVЛисабонскиот договор како најважен документ во Европската унија (ЕУ)

1. Лисабонскиот договор

Денес, можеме да кажеме дека Лисабонскиот договор е најважниот документ во Европската унија (ЕУ). Тоа е најновиот договор, најсовремен и диктира како функционираат европските институции. Сепак, претходните договори не треба да се сметаат за помалку важни.

Ако размислуваме за еволуцијата на ЕУ и како таа настана, може да се каже дека секој договор ја дели заслугата за она што се случи. Сепак, одредени договори имаа поголемо влијание врз европската интеграција од другите. Договорот за Европската унија (ТЕУ), потпишан во Мастрихт, беше еден од најважните договори во историјата на ЕУ.

Навистина, не само што ја реформираше структурата на Европската заедница (ЕЗ) преку воспоставување политичка унија и ја зајакна економската интеграција со создавањето на Економската и монетарна унија (ЕМУ), туку овозможи и стабилизирање на политичките тензии. во Европа на крајот на Студената војна и интегрираше обединета Германија во ЕУ

Како резултат на овој договор, ЕК повеќе не можеше да се нарекува како таква, и од тој момент мораше да се нарекува Европска унија. Со Договорот од Мастрихт, ЕК направи чекор напред во европската интеграција и во обединувањето на нејзините земји-членки.

Сепак, дури и ако владите беа многу ентузијасти за тоа, јавното мислење беше многу загрижено за тоа каде на крајот ќе доведе оваа интеграција, со што ќе ја отежне ратификацијата на договорот. Овој есеј прво ќе се фокусира на она што всушност го кажува ТЕУ и на главните иновации на договорот. Потоа ќе ги проучи ефектите што ги имаше, како и реакцијата на земјите-членки и ќе утврди зошто процесот на ратификација

бил толку долг. Конечно, ќе се обидеме да разбереме зошто договорот беше толку важен за ЕК и кои беа катализаторите што ги собраа земјите-членки да се договорат за тоа.[15]

2. Договор од Мастрихт

Договорот од Мастрихт (познат како Договор за Европска унија - ДЕУ) е потпишан во февруари 1992 година. Според содржината на одредбите кои се однесуваат на единствена валута, укинување на внатрешните граници и државјанство, овој документ има федералистички елементи и покрај фактот дека во Договорот експлицитно се истакнува значењето и почитувањето на националните идентитети на државите-членки16

Договорот од Мастрихт и Заедничката надворешна и безбедносна политика на Европската унија Врз основа на преговорите на М еѓувладините конференции во 1991 година, Луксембуршкото претседателство со Европскиот совет, презентирало нацрт договор. По различни ревизии, земјите-членки конечно го потпишале Договорот за Европската Унија во Мастрихт, во Февруари 1992 година. Тој на референдум бил отфрлен од страна на Данска, но откако данската влада осигурала неколку „отстапки“, со втор референдум се добило тесно мнозинство во полза на ратификација.

Kora била расчистена и последната пречка, оспорување пред германскиот Федерален врховен суд на уставноста на ратификацијата, Договорот стапил на сила во Ноември 1993 година. Несомнено, профилот на популарноста на Заедницата повеќе се зголеми со дебатата „Мастрихт“ отколку со какви било претходни случувања во историјата на Заедницата.

Најзабележливо својство на Договорот за Европската унија, покрај деталните одредби за Меѓувладините конференции е и институционалната промена што ја предизвика со воведување на структура од „три столба“, врз чијашто основа подоцна ќе се

[15] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.
[16] Б.Ванковска, 2008, Институции на Европската унија, Скопје

темели Европската унија, со заедниците како прв од овие столбови и со официјално преименување на Договорот за Европската економска заедница во Договор за Европска заедница. Сега да преминеме на суштинските новини, каде што веќе е воспоставена, структурата на Европската унија, којашто опфаќаше три столба под еден заеднички покрив:

• Европската заедница-столбот, значи соработката што се потпираше на Договорот од Париз (Европската заедница за јаглен и челик), Римските договори (Европската економска заедница, Европската атомска заедница) како и Единствениот европски акт, којшто со Договорот од Мастрихт доживува неколку важни дополнувања и промени[17];

• Заедничката надворешна и безбедносна политика како „втор столб“, со којшто се продолжува развојот на меѓудржавната соработка во сферата на надворешната политика (Европската политичка соработка), која,

постои од почетокот на 1970-ите години и која се поставува на договорна основа;

• Соработката во областите на судството и внатрешните работи како „трет столб“. Како целина, Унијата се држи преку своите надредени цели и нејзината целосна структура, како што се запиш ани во општите одредби од Договорот.18

Договорот од Мастрихт кој стапи на сила на 1 ноември 1993 година ги кодифицира и зајакна прави лата и искуствата за диплом атска соработка. Цел и те се содржани во глава 5 од Договорот 2 и се однесуваат на создавање на заедничка надворешна и безбедносна политика за сите работи поврзани со безбедноста на ЕУ, вклучувајќи ја евентуалната конструкција на заедничка одбранбена политика, која што со време би резултирала со заедничка одбрана.

[17] Крег П., Бурка Г., Право на ЕУ, текстови, случаи, материјали, четврто издание, Магор, Скопје, 2010, стр.14-15.
[18] Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Со тоа Договорот од Мастрихт создаде нова рамка за општи дејства во заедничката надвореш на и безбедносна политика (CFSP), но со невеш та, комплицирана и неефикасна машинерија.

Слика 4. Карта на ЕУ

За ефектите од Договорот од Мастрих најдобро сведочи ставот Трише, кој своевремено како претставник на француското министерство за економија учествуваше во преговорите околу договорот од Мастрихт, денес ги брани често критикуваните Мастришки критериуми. Тие, на пример, на државите кои го имаат еврото, не им дозволуваат буџетски дефицит повисок од 3% од брутодомашниот производ. Ако ЕУ од 2008 година е во финансиска криза, тоа не е поради Мастришкиот договор, туку затоа што

некои големи држави на ЕУ на се држеле до условите од договорот, а пред се‘ Франција, Германија и Италија, нагласува Трише. Тука треба да се додаде и проблемот со конкурентноста на евро-државите, оценува екс шефот на ЕЦБ.

Во времето на воведувањето на еврото како валута, Германија имаше поголем број невработени од Франција, а германскиот платен биланс беше негативен, за разлика од францускиот кој беше во плус. Со иста валута, во ист временски период, сега состојбата е обратна, затоа што Франција не презеде исти напори како Германија, нагласува Трише.19

Договорот од Амстердам нуди нова серија на принципи со што и даде на Унијата политички и административни структури кои што и овозможија да се претстави едногласно во меѓународната политика.

Во Договорот од Амстердам20 се содржани следните елементи:

• Заедничката надвореш на и безбедносна политика да се базира на принципите за територијален интегритет и мора да биде во согласност со принципите од Повелбата на ООН.

• Земјите членки на Унијата ќе треба да направат чекор напред во меѓународната соработка и да развијат нови ф орми на меѓусебна политичка солидарност.

• Унијата исто така треба да биде способна да се грижи за хуманитарната помош и задачата за зачувување на мирот. Многу позитивен е фактот дека традиционалните неутрални земји членки на Унијата (Ирска, Австрија, Финска и Шведска) се сложија да придонесат во овие мисии кои ш то не го доведуваат во прашање нивниот статус.

• Договорот донесе и новини во процесот на донесувањ е одлуки. Овие нови методи на одлучување се базираат на заеднички стратегии кои што ја следат општата надворешна политика, заедничките дејства и заедничките позиции. За овие заеднички стратегии одлучува Европскиот Совет. Така тие дури после одлуката на Европскиот Совет можат да бидат ставени на гласање со квалификационо мнозинство.

[19]Б. Ванковска, (2008) „Институции на Европската унија“, Филозофски факултет-Скопје
[20] Б. Ванковска, (2008) „Институции на Европската унија“, Филозофски факултет-Скопје

Основната промена на договорот, која ги донесе сите други иновации што следеа, беше структурата на „трите столба“ на организацијата на ЕУ. 3-те столба се состојат од Единствениот европски акт (СЕП), Заедничката надворешна и безбедносна политика (ЗНБП) и правдата и внатрешните работи.

Затоа, во рамките на оваа структура се појави нова политичка унија, преку вториот и третиот столб, и монетарна унија, преку првиот столб (Европа, 2007). Особеноста на оваа организација е во тоа што дури и секој столб да биде дизајниран да биде независен еден од друг, може да се направат „мостови“ (Best in Laursen and Vanhoonacker, 1994a:) бидејќи дејството на една заедница би генерирало проблеми во друга. На пример, поради создавањето на Единствениот европски пазар (СЕМ) границите мораа да се отворат, а како последица на тоа мораше да се промени визната политика низ целата зона на ЕУ .

Што се однесува до донесувањето одлуки, ЕК би останал наднационален и заеднички, што значи дека земјите-членки ќе играат само споредна улога, додека другите две ќе останат на меѓувладино ниво .

Сепак, значајна разлика помеѓу СЕП и Мастрихт беше тоа што Европскиот парламент доби моќ над земјите-членки, особено од 1992 година наваму, бидејќи „ќе донесе акти во врска со Советот“ (Европа, 2007). Ова беше многу важно бидејќи значеше дека Парламентот ќе игра директна улога во европското законодавство и ќе има моќ и да преговара со и да „каже дефинитивно „не“ на Советот“. [21]

Затоа, една од главните иновации што ЕУ ја донесе со својата структура од три столба беше формирањето на политичка унија. Веќе имаше некои договори за социјалните политики по СОЖС, но интеграцијата беше повеќе фокусирана на економскиот аспект на европската соработка. Пред ЕУ, една од единствените форми на политичко единство што постоеше беше Европската политичка соработка, која главно беше поврзана со надворешната политика и се состоеше од „взаемно информирање и консултации“. Дванаесетте, тогашните земји-членки, би се согласиле да усвојат „заеднички став“ во врска со настаните во светот.[22]

[21] Vanhoonacker во Laursen and Vanhoonacker, 1994:
[22] Best in Laursen and Vanhoonacker, 1994a

Сепак, им беше доста тешко да најдат заеднички јазик за договор, особено со кризата во Југославија од 1990 година, на пример. Прво, државите не можеа да се договорат за целата ситуација и за тоа какви мерки требаше да се преземат за да се спречи распад. Второ, кога конечно се случи распадот, земјите-членки не можеа да се договорат дали новите држави треба да се признаат. Оттука, се појавија сериозни прашања за единството на овие европски земји и многу луѓе се прашуваа дали ЗНБП навистина ќе функционира. 23

Се разбира, на крајот беше имплементиран за време на создавањето на Договорот од Мастрихт, и тоа беше начин новороденета ЕУ да покаже дека земјите-членки можат да соработуваат бидејќи тие имаа заеднички интереси во тоа, оние на унијата (Најдоброто во Лаурсен и Vanhoonacker, 1994a:).

Згора на тоа, во однос на социјалните политики „земјите-членки веќе соработуваа во различни форми“ главно поради СОЖС која веќе имаше дефинирано заеднички стандарди за „здравјето и безбедноста на работниците“ . Сепак, една од целите на договорот беше да развие поголема социјална димензија за ЕУ.

Така, воведе проширена соработка меѓу земјите-членки со поинволвирано учество на европското законодавство во однос на социјалните прашања како што се образованието, вработувањето или трудот .

Понатаму, со договорот беше донесено посебно државјанство за луѓето од секоја земја-членка. Тоа не само што ја зголеми социјалната димензија на унијата, туку и разви нова политичка сеопфатност затоа што ЕУ сега го признава фактот дека е еден ентитет кој бил формиран и работел за граѓаните, наместо тело составено од различни држави водени од нивните национални интереси.

Друг значаен развој на ЕУ што го донесе ТЕУ беше формирањето на Економската и монетарната унија. Се сметаше за „најсилна форма“ и последен чекор кон целосна економска интеграција24 По СЕП беа постигнати многу договори кои истакнаа дека ќе

[23] Vanhoonacker во Laursen и Vanhoonacker, 1994
[24] Healey, 1995

биде потребна понатамошна соработка. Планот што веќе се појави во 1980-тите беше познат како проект од 1992 година.

Идејата беше суштински да се има единствен европски пазар, каде што ќе бидат отфрлени сите трговски бариери и каде што „мора да води до пообединета заедница“ (Делорс во Чекини, Катинат и Жакмин, 1988: xi). Целта на овој план беше да се развие поефикасна трговија и да се поттикне растот и развојот во рамките на ЕЗ (Baun, 1995: 608). Многу договори веќе беа направени во годините пред 1992 година, Договорот од Мастрихт само што ги направи овие обврски „правно обврзувачки“ (Best in Laursen and Vanhoonacker, 1994a: 28). Оттука, декларациите дадени во ТЕУ беа „повеќе прашање на легитимација отколку на иновации“, , но тоа ќе биде последниот допир за единствениот пазар (Европа, 2007). Затоа, со унијата во 1990-тите, економската интеграција ќе го тргне патот на враќање. Последиците од SEM и од формирањето на единствена валута би биле неповратни дејствија за ЕУ .

Она што ја прави ЕМУ толку значајна денес е сознанието дека секоја земја-членка во 1992 година сфатила дека ќе влезе во постојана ситуација во која европската интеграција ќе ги поттикне нивните политики и дека одлуките донесени за време на пишувањето на договорот ќе бидат неотповикливи; ниту една држава не би можела да се врати на својата претходна релативна економска и политичка независност по ратификацијата, но сепак тие се согласија на тоа.

Меѓу сите теории кои ја објаснуваат европската интеграција, неофункционализмот е доста релевантен во објаснувањето зошто е создаден Мастрихт. Навистина, нефункционалистите ја сметаат политичката интеграција и создавањето на монетарна унија како „неизбежен раст“ или прелевање на економската интеграција (Baun, 1995:). Нивното главно верување е дека преку бавна и постепена економска соработка ќе следи европска интеграција.

Прво, затоа што оваа соработка не може да се случи ако не постои интеграција, изјави Жак Делорес, претседателот на Комисијата во тоа време рече дека „без нов договор, не би било возможно да се постигне некаков значаен напредок“ кон ЕМУ, (European NAvigator, n.d.) со што изјави дека за понатамошна интеграција, другите форми

на интеграција мора да да се постигне. Второ, интеграцијата ќе се развие и ќе достигне точка каде која било држава вклучена во процесот на интеграција не може да одлучи да ја напушти, бидејќи тој процес е премногу меѓусебно поврзан со националните политики.[25]

Хелмут Кол, германски канцелар, изјави дека „монетарната и политичката унија не се раздвојуваат, туку се две страни на иста паричка“ (Баун, 1995:).

Затоа, Договорот од Мастрихт мораше да се случи на крајот поради зголемената интеграција.

Она што се случи откако беше напишано ТЕУ беше многу неочекувано. Би било разумно да се мисли дека процесот на ратификација требаше да се одвива без проблеми, со оглед на доброто јавно мислење во 1980-тите за проектот од 1992 година и ентузијастичката посветеност на националните влади кон ЕЗ.

Сепак, ратификацијата на Договорот од Мастрихт траеше речиси две години и се покажа дека е доста тежок процес со многу пречки (Vanhoonacker во Laursen и Vanhoonacker, 1994:). Пред сè, економските кризи што ја погодија Европа помеѓу 1992 и 1993 година го попречија развојот на ЕМУ, бидејќи валутите се девалвираат една по една што доведе до делумен колапс на механизмот на девизниот курс. Следеше стагфлација низ цела ЕК и „економските проблеми имаа негативен ефект врз поддршката на народот за понатамошна европска интеграција“.[26]

Еден од главните удари за ратификацијата беше данското „не“ на нивниот референдум за ТЕУ. Предизвика „шок-бран низ Европа“ додека граѓаните во другите држави почнаа да ја преиспитуваат и критикуваат ЕК и нејзиниот развој. Откако стана јасно дека луѓето од Данска се против договорот, опозицијата стана посилна во другите земји. На пример, во Франција, претседателот Митеран одлучи да свика референдум за ратификација, кој помина само со мало мнозинство од 51%.

[25] McCormick, 2008

[26] Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Одредени влади, како онаа на ОК, ја искористија оваа прилика да се пазарат и да го добијат она што го сакаа од договорот. Од дванаесетте, четири земји-членки поминаа низ големи неволји бидејќи процесот на ратификација беше „политички контроверзен“ за нив, тоа беа Данска, Франција, Обединетото Кралство и Германија[27]И Шпанија беше проблем, но протестите беа помали во споредба со она што се случи во другите земји.

Една од главните причини зошто Данците рекоа „не“ на договорот беше поради европското државјанство. Многу луѓе во земјите-членки се плашеа дека воспоставувањето на такво државјанство ќе го попречи нивното национално, предизвикувајќи дебата за националниот идентитет.

Сепак, тоа немаше да се случи доколку националните влади беа покомуникативни за договорот. Не беше проблем на транспарентност, туку на разбирање. Формулирањето на таквите договори е обично многу сложено и мнозинството граѓани не можеа да го разберат, како што беше случајот во 1992 година. Затоа владите започнаа кампањи кои ја објаснуваа содржината на ТЕУ на јазик што нормалните луѓе би можеле да го асимилираат (Vanhoonacker во Лаурсен и Ванхонакер, 1994 година:). Сепак, тоа не беше само прашање на недоразбирање, граѓаните беа исто така искрено загрижени за промените што ги донесе Договорот од Мастрихт.

По референдумот во Франција, владата мораше да се соочи со сериозни прашања бидејќи само малку повеќе од половина од населението се согласи со нејзините одлуки во врска со ЕУ и имаше „сериозни прашања за поддршката на народот за натамошно продлабочување на европската интеграција“ .

Во јужна Европа, Шпанците „се соочуваа со стапка на невработеност од повеќе од 20%,“ така што тие навистина се сомневаа во капацитетот на ЕК да биде од корист за Шпанија Што се однесува до Германците, тие беа претпазливи да не ја загубат својата национална валута и да ја заменат со европска валута . Данците, Французите и сите други на крајот се предадоа на Договорот од Мастрихт, но јавното мислење сè уште е исклучително важно прашање, бидејќи опозициските партии секоја година стануваат се посилни во рамките на ЕУ.

[27] Laursen in Laursen и Vanhoonacker, 1994

На владино ниво, националните парламенти, особено британскиот, и другите национални тела, како што е Бундесбанката во Германија, беа многу вознемирени. Навистина, и двајцата беа многу загрижени за нивниот суверенитет. Прво, ОК се спротивставуваше на одредени идеи на ТЕУ некое време пред ратификацијата.

Проблеми предизвика главно Конзервативната партија, со Тачер и Мејџор како премиери. Апсолутно ја одби третата фаза на ЕМУ, која беше замена на нејзината национална валута со заедничка, и оваа мерка беше видена од британските десничарски политичари како „подвижна лента до федерализмот“ и дефинитивно напуштање на националниот суверенитет.[28]

Понатаму, кога Мејџор дојде на власт во раните 1990-ти, тој беше подготвен да соработува со другите земји-членки во однос на ЗНБП, но сакаше и одредена слобода на независноста, тој рече дека „Каде што можеме да дејствуваме заедно, ќе го сториме тоа. Онаму каде што треба да дејствуваме сами, мора да бидеме способни да го сториме тоа“ (Major цитиран во Best in Laursen and Vanhoonacker, 1994b:).

Второ, Бундесбанката во Германија доби моќ над ЕК преку Европскиот монетарен систем (ЕМС), бидејќи Германија беше најголемата економија. Така, таа беше незадоволна затоа што доколку се воспостави ЕМУ ќе го загуби суверенитетот над нејзината монетарна политика и ќе мора да прима наредби од Европската централна банка (Baun, 1995).

Прашањата што се појавија за време на процесот на ратификација беа до одреден степен последици од претходните проблеми забележани во ЕЗ кон крајот на 1980-тите.

Земете ја на пример Бундесбанката, таа беше подготвена да ги одложи сите планови за ЕМУ бидејќи веќе беше „принудена да ја прифати брзата германска монетарна унија против нејзиното силно неодобрување“, и сметаше дека ја губи контролата над монетарната стабилност на Германија.

Падот на Берлинскиот ѕид во 1989 година беше критична пресвртница за светскиот систем бидејќи го најави крајот на Студената војна, но исто така беше важен настан за ЕК

[28] Лаурсен и Ванхонакер, 1994

затоа што имплицираше германско обединување и можна германска закана која повторно ќе заживее. Тие логично имаа некои последици што создадоа некои прашања во Европа кои до одреден степен корелираат. По завршувањето на Студената војна меѓународната економија и систем драстично се променија, а Европа не знаеше каде се наоѓа, но дефинитивно знаеше дека сака да има важна и активна улога на глобалната сцена . Сепак, тоа би можело да биде можно само преку понатамошна интеграција на ЕК. Сепак, тоа не беше главната причина зошто беше основан Договорот од Мастрихт.

Бидејќи германското обединување не беше дискутабилно за Кол, канцеларот на ФРГ во 1989 година, тоа создаде високи тензии во ЕЗ бидејќи земјите-членки стравуваа од обновување на германската моќ и независност, што ќе ја принуди земјата да се повлече од заедницата . Следствено, француско-германските односи во тоа време претрпеа голема загуба на доверба. Земјите-членки бараа итно продлабочување на интеграцијата бидејќи не веруваа во посветеноста на Германија кон ЕК.

За Делор, значајните чекори за понатамошна интеграција беа „единствениот задоволителен и прифатлив одговор на германското прашање“ (цитиран во Баун, 1995:). Само ОК беше против идејата, таа веруваше дека проширувањето е најдоброто нешто што може да се направи бидејќи ќе ја демократизира Источна Европа, додека интеграцијата ќе го зајакне местото на Германија во ЕК (Baun, 1995:).

Франција се плашеше од губење на моќта над Германија и единствениот начин да го обезбеди своето влијание беше значително зголемување на европската интеграција, па затоа беше главно загрижена за улогата што ќе ја има во ЕК откако Германија ќе се обедини . Кол беше подготвен да им докаже на земјите-членки дека обединета Германија сè уште е Германија посветена на ЕК и дека е „за продлабочување на ЕЗ“.

Тој дури нагласи дека обединувањето и интеграцијата можат да одат рака под рака и дека тие се „процеси кои меѓусебно зајакнуваат“ .

Затоа, под овие околности, Договорот од Мастрихт стана политичка игра на пазарење, главно меѓу Франција и Германија, бидејќи секоја „договорот го гледаше како средство за обезбедување витални национални интереси“ . Француско-германските тензии се намалија кога беше постигнат договор меѓу двете држави дека политичката интеграција

ќе се дискутира на Меѓувладината конференција во 1992 година. Сепак, мораше да се направат некои компромиси. Кол мораше да повлече некои од своите идеи за политичка унија, како онаа за моќен Европски парламент, со цел француската влада да ги признае новите држави создадени со распадот на Југославија.

Фактот дека се појави тензија меѓу Франција и Германија во годините пред ТЕУ беше шок за ЕК бидејќи тие се сметаа за „основниот мотор на европската интеграција“ . Оттука, кога Митеран и Кол заеднички предложија забрзување на развојот на монетарната унија и „поканија за нови иницијативи за политичка унија“, тоа беше олеснување за целата заедница и „од големо симболично значење“ Од 1990 до 1992 година, постоеше „блиска соработка на француската и германската влада за да се осигура дека“ заедницата ќе преживее и ќе зајакне преку ТЕУ, а тоа можеше да се објасни само со „значајното политичко и симболично значење кое му се придава на договорот“).

Како заклучок, Договорот од Мастрихт не беше значаен само поради она што беше во него; воспоставување на политичка унија и ЕМУ преку нова структура на ЕУ „три столба“, но и затоа што ги натера европските граѓани да сфатат што всушност се случува меѓу земјите.

Понатаму, фактот што јавното мислење беше толку вклучено во процесот на ратификација покажува колку тоа беше голем чекор за секој човек во ЕК, политичар или физички работник. Сепак, како што тврди Баун, „Договорот од Мастрихт во суштина беше политички одговор од страна на ЕК и нејзините земји-членки на обединувањето на Германија и крајот на студената војна“ .

Драстичните промени што ги донесе крајот на Студената војна предизвикаа ЕК да развие нов договор со цел да се прилагоди на овој нов свет, но главно да се прилагоди на повторното обединување на Германија. Меѓутоа, ТЕУ беше исто така аполитички инструмент за Кол кому му требаше изговор да ја замени германската марка; Оттука, договорот му помогна да му покаже на својот народ дека со неговото потпишување Германија има значителна улога во ЕУ и дека до одреден степен нејзината моќ и суверенитет се зајакнати со него.

Слика 5: Знамето на ЕУ

Глава V - Три столба на Европската Унија

1. Три столба на патот кон членство во ЕУ

Европската унија го постави патот на земјите од Западен Балкан кон членство на „три столба“. Тоа се неопходните реформи на државната администрација, консолидација на владеењето на правото и развој на програма за економско преструктуирање за да се постигне одржлив економски раст, што владите од регионот мора да го развијат до јануари 2015 година.

Европската комисија постигна договор, еден вид „пакт“ со владите на земјите од Западен Балкан за изготвување убедливи планови за економско закрепнување и реформи, така што со поддршка од фондови и под надзор на ЕУ, како и со средствата на веќе консултираните меѓународни финансиски организации да му помогнат на регионот економски да се приближи до Унијата.

Економското зајакнување на кандидатите и можните кандидати за членство во регионот со цел да се доближат до просечното ниво на развој и конкурентност во ЕУ кога ќе пристигнат на вратата на Унијата, е клучен нов столб и пристап кон европска перспектива на регионот. Извори од Европската комисија јасно ставија до знаење дека во иднина, економските реформи во регионот ќе бидат тесно усогласени со полугодишното следење на спроведувањето на економските и финансиските задачи во самата Унија, чии главни цели се економски раст и вработување.

Економските предизвици во земјите од Западен Балкан се огромни, економскиот раст базиран на извоз е сè уште кревок, има забавување на економскиот раст. Реформската програма на српската влада во голема мера се совпаѓа со она што ЕУ го очекува од кандидатите за членство и, рекоа извори од ЕК во Брисел, сега се очекува дека програмите за економско закрепнување ќе бидат завршени до јануари.

Приоритетите на првиот дел од програмата се утврдување на среднорочни макроекономски и реформски планови за мерки за елиминирање на пречките за

надворешната трговија и финансиската стабилност и структурните пречки за одржлив раст.

Посебно внимание мора да се посвети на буџетската политика и реформите, што е причинско-последична врска помеѓу макроекономскиот развој, структурните реформи и политичките приоритети. И дека програмата ја одредува структурата и ефективноста на системот на приходи, односно даночниот механизам. ЕК објаснува дека главниот акцент мора да се стави на главните структурни пречки за растот во националните економски програми.

Тоа значи дека реформите треба да се фокусираат на приватизацијата и реструктуирањето на јавните претпријатија, условите за бизнис, отстранувањето на ограничувањата на пазарот на трудот, како и реформите на пензискиот систем и финансирањето на здравственото осигурување, како и финансирањето на платите во јавниот сектор. Спроведувањето на овие реформи ќе биде клучно за се, и затоа редовно ќе се проверува до кој степен програмата опипливо се спроведува во согласност со утврдените насоки.

А насоките за таа политика секоја година ќе ги утврдуваат и усвојуваат Европската комисија и Советот на министри на ЕУ почнувајќи од следната година, што јасно се заснова на „Стратегијата за проширување“ на ЕК и договорот постигнат на состанокот ЕУ-Западен Балкан во август. во Берлин.

Договорот за Европската унија, потпишан во Мастрихт на 7 февруари 1992 година, предвидуваше структура со три столба под еден фронтон. Првиот столб ги групираше изменетите членови од Договорите за основање на Европската економска заедница (ЕЕЗ), Европската заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ) и Европската заедница за атомска енергија (ЕАЕЦ), од кои секој го задржа својот правен субјективитет. Столбот на Заедницата функционираше паралелно со меѓувладините столбови кои ја регулираат заедничката надворешна и безбедносна политика (ЗНБП) и соработката на полето на правдата и внатрешните работи (ЈХР), соодветно.

Со воспоставувањето на ознаката „Европска заедница“ како замена за Европската економска заедница (ЕЕЗ), Договорот за Европската унија го формализираше фактот дека од Единствениот европски акт од 1987 година, особено, врз основа на своите задачи и цели, Заедницата усвои цел што го надмина само економското поле. Европската заедница уживаше нови одговорности, особено промовирање на еколошки економски раст, како и одговорности во областите како што се вработувањето, социјалната благосостојба, квалитетот на животот и економската и социјалната кохезија.

Воспоставувањето на внатрешен пазар беше дополнето и со Економската и монетарна унија (ЕМУ), чијшто постепен и неповратен календар беше јасно утврден. Договорот за Европската унија, исто така, и даде на Европската заедница нови цели во врска со влезот и движењето на работниците на внатрешниот пазар, зајакнувањето на индустриската конкурентност, образованието, енергијата, цивилната заштита и туризмот. Исто така, воведе нови одговорности на Заедницата во образованието и културата, стручната обука, јавното здравје, заштитата на потрошувачите, индустриската политика и трансевропските мрежи.

Имено, со воведувањето на постапката за соодлучување и проширувањето на одредени процедури во други области, Договорот од Мастрихт значително го реорганизираше процесот на одлучување на Заедницата со тоа што воведе пет процедури кои, во зависност од случајот, бараа квалификувано мнозинство или едногласност во рамките на Совет: процедура за согласност на Европскиот парламент, соодлучување, соработка, консултации со Европскиот парламент и без консултации со Европскиот парламент. Столбот на Заедницата, исто така, направи измени на институциите и на некои од нивните овластувања.

Вториот столб на националните економски програми ќе бидат секторските структурни реформи за промовирање на економскиот раст и конкурентноста.

Ова е директно поврзано со дел од потребната економска ефикасност во „Копенхашките критериуми“ на ЕУ, а тоа се политички и економски услови кои мора да ги исполнат идните членки, во согласност со насоките на ЕУ.

Петте клучни ставки се обезбедување на „физички капитал за производство“ - модерна технологија, машини, згради, компјутери, потоа мерки и транспортни средства, енергетска мрежа, ефективна потрошувачка на енергија и „зелена економија“.

Мора да се обезбедат потребните ресурси за тие цели на соодветно национално образование, обука, истражување и иновации.

За да се подобри индустриската структура, неопходно е да се даде соодветна поддршка на динамични мали и средни претпријатија, подобар пристап до финансии, „паметна специјализација“ и соодветно образование.

Исклучително е важно да се создадат поволни услови за бизнис, а мора да се спроведат макроекономски мерки кои овозможуваат добро деловно работење на компаниите, врз основа на државните прописи за поддршка и помош, притоа отстранувајќи ги пречките за деловното работење.

Трговијата, соопштија претставниците на ЕК, мора да оди кон либерализација и пазарна интеграција, со поддршка за извозот и мерки за привлекување директни странски инвестиции.[29]

жестока дебата за проектот заедничка надворешна и безбедносна политика (ЗНБП) се одржа на Меѓувладината конференција за политичка унија и на Европскиот совет во Мастрихт, поради проблемот со нејзината компатибилност со Атлантската алијанса. Франција и Германија бараа вистинска заедничка одбрана, додека Британија претпочиташе едноставна заедничка одбранбена политика. Конечно, беше постигнат договор за одбранбена политика која на крајот може да доведе до воспоставување на заедничка одбрана. Горенаведените цели би биле дел од проширената рамка на соработка во надворешната политика, започната во 1970 година и зајакната со Единствениот европски акт, потпишан на 17 февруари 1986 година во Луксембург и на 28 февруари во Хаг, кој наметна консултации меѓу земјите-членки.

[29] Vanhoonacker, S. (1994) „Од Мастрихт до Карлсруе: долгиот пат до ратификација“ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (eds.) The Ratification of the Maastricht Treaty, London: Martinus Nijhoff Publisher

Според тоа, Договорот за Европската унија вклучува „столб“ на заедничката надворешна и безбедносна политика, кој е строго меѓувладин по карактер.

Нејзините цели се „да ги заштити заедничките вредности, основните интереси и независноста на Унијата“ и „да ја зајакне безбедноста на Унијата и нејзините земји-членки на сите начини“. Исто така, има за цел „да се зачува мирот и да се зајакне меѓународната безбедност“, „да се промовира меѓународната соработка“ и „да се развие и консолидира демократијата и владеењето на правото и почитувањето на човековите права и основните слободи“.

За да се постигнат овие цели, Договорот предвидува „систематска соработка меѓу земјите-членки за прашања од надворешната и безбедносната политика“. Советот на министри за надворешни работи може едногласно да дефинира „заеднички став“ во областите од заемен интерес. Земјите-членки мора да се погрижат нивните национални политики да се усогласат со ставот заземен. Кога земјите-членки имаат „заеднички важни интереси“, и врз основа на насоките дефинирани од Европскиот совет, Советот на министри може едногласно да усвои „заедничка акција“ и да ги утврди своите средства и цели. Само мерките за спроведување може да се усвојат со квалификувано мнозинство под услов (наметнати од Обединетото Кралство) Советот, откако гласал едногласно, да го одобри. Соочени со очигледната можност за блокирање со вето, сепак се наведува дека „во однос на одлуките кои бараат едногласност, земјите-членки, колку што е можно, ќе се воздржат од спречување едногласна одлука кога постои квалификувано мнозинство во корист на таа одлука.[30]

[30] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Во областа на ЗНБП, Комисијата нема право, како што има во однос на прашањата на Заедницата, да дава предлози по кои Советот мора да донесе одлука. Меѓутоа, тој може да ги упатува работите до Советот, исто како што тоа го прават земјите-членки. Понатаму, економските средства што се користат во водењето на надворешната политика (финансиска помош, ембарга и трговски преговори) сè уште се во нејзина одговорност. Според тоа, таа е вклучена во ЗНБП. Додека Европскиот парламент е информиран, одржува дебати за ЗНБП и може да упатува прашања и препораки до Советот, улогата на Парламентот е исклучиво консултативна.

Судот на правдата на Европските заедници нема јурисдикција, бидејќи земјите-членки отфрлаат каква било правна вклученост во ЗНБП.

Со цел да се спроведе ЗНБП, Унијата, која нема сопствено дипломатско претставништво, мора да ги координира дипломатските и конзуларните претставништва на земјите-членки во земјите кои не се членки и во различни меѓународни организации, особено Советот за безбедност на ОН и различните организации на Обединетите нации. Земјата-членка која претседава со Советот на шест месеци ја претставува Унијата во прашањата што се однесуваат на ЗНБП и е одговорна за спроведување на заеднички активности. Нему му помага претходното претседателство и претстојното претседателство (ова е познато како систем на „тројка“) за да се обезбеди континуитет. Комисијата е целосно поврзана.

Во годините по влегувањето во сила на Договорот од Мастрихт, достигнувањата во областа на ЗНБП беа ограничени. Од една страна, немаше постојани структури, само различни конфигурации на националните власти - состаноци на министрите за надворешни работи и Политичкиот комитет, составен од политичките директори на министерствата за надворешни работи.

Шестмесечното Претседателство на Советот е одговорно за претставување на Европската унија, но тоа е премногу кратко и мора да ги извршува националните должности во исто време. Споделувањето на надворешните односи меѓу Советот и Комисијата ја отежнува координацијата. ЗНБП не се финансира посебно: неговите расходи се покриени од буџетот на Заедницата и од националните придонеси.

Распределбата на тие придонеси предизвикува спорови во врска со примената на процедурите на Заедницата или меѓувладините.

Пред сè, целите на ЗНБП сè уште се двосмислени. Во ноември 1993 година, Европскиот совет дефинираше пет заеднички активности што треба да се спроведат: да се реши конфликтот во Босна и Херцеговина, да се воспостави пакт за стабилност во Источна и Западна Европа, да се поддржи мировниот процес во да го поддржи мировниот процес на Блискиот Исток, да ги подобри односите со Русија и да ја поддржи демократската и мултирасна транзиција во Јужна Африка. Меѓутоа, дали овие обемни акциски програми или само ограничени цели произлегуваат од околностите во тоа време? Земјите-членки можеби поинаку ја толкуваа работата.

Најголемото разочарување се однесуваше на конфликтот во Југославија. Од избувнувањето на војната, земјите-членки одбија да интервенираат. Тие им обезбедија на ОН и НАТО контингенти за да можат да интервенираат и да наметнат мировно решение, но не ја искористија „борбената сила“ на Западноевропската унија (ЗЕУ).

Според тоа, Европската унија се сметаше за неспособна да спречи и реши конфликт на нејзиниот праг. Меѓутоа, од ноември 1993 година, таа одигра значајна дипломатска улога со изготвување акционен план на кој „контакт групата“, составена од САД, ОН, Европската унија и Русија, ќе ги заснова своите активности и кој беше применет од Дејтонскиот Договори наметнати од САД и потпишани во Париз.

На поопшто ниво, ЗНБП овозможи да се преземаат дипломатски активности на светски размери. Европската унија беше ангажирана во политички дијалог со неколку држави, особено со оние земји кои аплицираа за пристапување во Унијата со цел поефикасно да ги подготви за пристапување. Таа употреби превентивна дипломатија за да го намали ризикот од тензии што произлегуваат од проблемите на малцинските групи во Централна Европа (Пактот за стабилност потпишан на 21 март 1995 година во Париз).

Таа потпиша договори за партнерство со Русија на 24 јуни 1994 година и, последователно, со другите поранешни советски републики. Европската унија имаше развиено глобална стратегија во однос на одредени географски области и воспостави врски со регионални организации во Азија, Африка и Латинска Америка.

Таа започна да работи кон евро-медитеранско партнерство (Конференција на Барселона, одржана на 27 и 28 ноември 1995 година). Таа го задржа својот заеднички став за арапско-израелскиот конфликт усвоен на Европскиот совет во Венеција на 12 и 13 јуни 1980 година, признавајќи дека палестинскиот народ има право на истите права како и Израелците. Таа го поддржа мировниот процес поддржан од Соединетите Држави, без да биде вклучена во него, и и помогна на палестинската самоуправа.

Воспоставувањето на единствениот пазар заедно со укинувањето на проверките на внатрешните граници доведоа до проблеми со последиците од слободното движење на лицата. Единствената европска област не смее да поттикнува илегална трговија од една земја-членка во друга или од земја што не е членка.

Националните законодавни и регулаторни одредби и националните регулативи на земјите-членки, честопати многу различни, требаше да се координираат во областите на имиграцијата, борбата против тероризмот, трговијата со дрога и оружје, трговијата со уметнички дела и организираниот криминал.

Веќе беше постигнат одреден степен на меѓувладина соработка во судските и полициските прашања, но тој беше крајно неадекватен. За време на преговорите за Договорот од Мастрихт, германскиот канцелар Хелмут Кол инсистираше на потребата поефективно да се контролира движењето на луѓето, особено затоа што Германија беше принудена да прими многу имигранти од Источна Европа.

Договорот за Европската унија се однесува на овие проблеми преку воспоставување на трет столб во врска со соработката на полето на „правдата и внатрешните работи“ (ЈЧП), по првиот столб кој се состои од „Европската заедница“ (ЕЗ) и вториот столб за воспоставување „заедничка надворешна и безбедносна политика“ (ЗНБП). Областите од заеднички интерес се наведени:

- политиката за азил, правилата кои го регулираат преминувањето на надворешните граници на Унијата,
- имиграциската политика и политиката во однос на државјаните на трети земји,

- борбата против зависноста од дрога и измамите на меѓународно ниво,
- судска соработка во граѓански и кривични предмети и царина и полициска соработка.

Сепак, се наведува дека земјите-членки ќе ги задржат своите одговорности во однос на зачувување на законот и редот и заштита на внатрешната безбедност.

Се користи меѓувладиниот метод, бидејќи се работи за многу деликатни прашања кои вклучуваат суверенитет. Европската комисија е „целосно поврзана“, но не го поседува ексклузивното „право да предлага законодавство“ до Советот како што тоа го прави во системот на Заедницата. Земјите-членки исто така може да дадат предлози и се единствените овластени да го сторат тоа во чувствителните области како што се царинската и полициската соработка и судската соработка во кривичните прашања.

Советот на министри едногласно усвојува заеднички ставови и може да договори заедничко дејствување, чии мерки за спроведување може да се преземат со квалификувано мнозинство, доколку така се одлучи со едногласно гласање. Сепак, за разлика од регулативите и директивите на системот на Заедницата, заедничкото дејствување ги обврзува владите само да поднесуваат предлози до нивните соодветни парламенти, кои се слободни да ги усвојат или отфрлаат. Всушност, неколку од многуте заеднички усвоени акции се имплементирани од страна на земјите-членки.

Се планира воспоставување врски помеѓу столбот ЈХА и столбот на Заедницата за единствениот пазар и слободното движење, со оглед на нивните испреплетени овластувања. Затоа, потребна е заедничка визна политика за да се осигура дека приливот на имигранти всушност нема да се случи во земја со лабаво законодавство, што ќе доведе до нивно последователно движење во соседните земји.

Така, Европската заедница е одговорна за управување со визната политика, при што Комисијата ги подготвува одлуките на барање од секоја земја-членка. Одлуките на крајот се носат со квалификувано мнозинство, бидејќи условот за едногласност може да го оневозможи усвојувањето на заедничка политика. Од друга страна, Координативниот комитет одговорен за поставување на основите за активностите на Советот ги извршува

задачите што се однесуваат на ЈНА исто толку ефикасно како и за оние овластувања кои спаѓаат во надлежност на Заедницата.

Имено, Договорот предвидува „мост на заедницата“, чија цел е да гарантира поголема ефикасност со дозволување на трансфер на прашања кои спаѓаат во столбот на ЈХП на столбот на Заедницата, забранувајќи ја судската соработка во кривичните прашања и царинската и полициската соработка. Договорот од Амстердам, потпишан на 2 октомври 1997 година, ќе го определи овој „мост“.

Поранешниот метод на соработка утврден со меѓународните конвенции - веќе применет во значителна мера од страна на Советот на Европа и утврден во Договорот од Рим - е наведен во Договорот од Мастрихт во однос на столбот ЈХА, кој има за цел да го зајакне поранешен метод на соработка со усвојување на мерки за спроведување со мнозинство гласови и овозможување можност за интервенција од страна на Судот на правдата на Европските заедници.

VI Глава - Европска легислатива - нејзино усогласување со земјите членки и земјите кандидати за членство во ЕУ

1. Европска легислатива

Гледано од историска и временска перспектива, очигледно е дека развојот на Европската заедница и нејзиниот интегративен процес нераскинливо е поврзан со правниот систем, изворите и видовите на правото. Оттука, серијата основачки Договори претставуваат креатори на системот со кој се дефинира суштината на правото во целина. Во основа, валидноста на правниот систем зависи од Договорите, а валидноста на Договорите зависи од меѓународното право. Правото на Зедницата е потсистем на меѓународното право.

Повелбата за фундаменталните права на Европската Унија[31] ги штити политички, општествени и економски права на граѓаните и жителите на Европската Унија (ЕУ), во правото на ЕУ. Оваа Повелба беше прогласена на 7. Декември 2000 година од страна на Европскиот Парламент, Советот на министри и Европската комисија. Сепак, нејзиниот тогашен правен статус беше неизвесен и немаше целосен правен ефект до стапувањето во сила на Договорот од Лисабон од Декември 2009 година.

Во согласност со Повелбата, Европската Унија (ЕУ) мора да дејствува и донесува закони согласно со Повелбата и одлуките на Судот на правдата на ЕУ . Повелбата се однесува само на земјите-членки на ЕУ во моментот кога тие го спроведуваат правото на ЕУ и не ги проширива надлежностите на правото на ЕУ надвор од надлежностите определени во договорите на ЕУ.

По стапувањето во сила на Договорот од Лисабон во 2009 година повелбата за фундаменталните права има иста правна вредност како договорите на Европската Унија.

[31] Vanhoonacker, S. (1994) „Од Мастрихт до Карлсруе: долгиот пат до ратификација“ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (eds.) The Ratification of the Maastricht Treaty, London: Martinus Nijhoff Publisher

Повелбата на ЕУ ги содржи правата од Европската Конвенција за човекови права (ЕКЧП) и додава некои нови, како што се:

- гаранција за човечко достоинство (вклучувајќи биоетика);
- право на физички и ментален интегритет (вклучувајќи ги правата за заштита на личните податоци);
- забрана за трговија со луѓе;

Сепак, ако група на земји членки склучат Договори за уредување на односите во одредена област, меѓународното право во својата правна рамка им дозволува да создадат нов правен систем којшто е самодоволен и издвоен од меѓународното право. Во праксата, вообичаените правила на меѓународното право не мораат секогаш да се применуваат во рамките на тој систем, па оттука следува дека Договорите на Заедницата и не мора секогаш да се толкуваат на начин на кој се толкуваат вообичаените меѓународни договори. И покрај фактот дека Договорите на Зедницата според меѓународното право претставуваат договори, сепак тие имаат специфичен карактер.

Оттука следува дека тоа се договори со кои се создава нова меѓународна организација од супранационален вид. По својата правна природа, Договорите создаваат нов правен систем.

Поради оваа причина, договорите може да се сметаат за некој вид устав, иако овој термин не треба да го доведе до прашање нивниот статус на меѓународни договори. При анализата на правото на Зедницата според неговите извори, најзначајно е да се направи разграничување помеѓу формално создадено право и правото што не е формално создадено во некоја формална процедура.

Досегашното постоење на Европската унија во практика покажа дека својата законска легислатива ја има уредено на најдемократскиот начин. Таа претставува еден од најважните предуслови за се вклучувањето на други земји кон Европската Унија.

Acquire Communataire - легислативата на Европската унија и понатаму се надоградува усовршува прилагодува кон новонастанатите општествено економски услови. Јасно е дека доколку една држава - кандидат се обидува да го исполни третиот

Копенхагенски критериум, не треба само да го преслика законодавството на Унијата, туку треба да оствари и преземе многу повеќе во својот правен поредок.

Најпрво, треба да изгради целосно разбирање на предностите и недостатоците на постојниот систем на прописи и формулацијата на политиката, во сите сфери во кои заедницата презела активности. [32]

Потоа, мора да бидат идентификувани разликите помеѓу административниот и правниот систем на земјата - кандидат и законодавството на заедницата и да се дефинираат приоритетните активности за разрешување на најитните и најважните прашања.

Во оваа фаза, досегашните држави - кандидати беа потпомогнати преку еден долг процес на скрининг предводен од ЕК, со кој се испитува нивната компатибилност со законодавството, што им помогна да се здобијат со потполно разбирање на деталите за тоа како функционираат одделните политики на заедницата, каква е нивната 68 интеракција и како тие биле имплементирани во рамките на различните административни и правни традиции на постојните држави - членки.

Третата централна фаза во усвојувањето на законодавството, вклучува пренос на законодавството на ЕУ во националниот правен поредок, откако ќе се дефинираат различните опции за имплементација, ќе се избере најефикасниот метод и ќе се подготват нацрт - одредбите во форма која е прифатлива за националната правна практика. Но тука не е крајот на овој процес.

Секој елемент од законодавството бара прецизна анализа на институционалните и процедуралните барања кои ги поставува пред јавните органи, без разлика дали се тоа министерствата, другите органи или пак на локално ниво, како и оцена дали тие го поседуваат потребниот капацитет за превземање на тие задачи. Во речиси секој случај ќе биде потребна обука и публицитет, но во многу од нив, ќе треба да се започне формална програма за институционално зајакнување, а можеби и основање на нови органи.

[32] Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Овие активности се само дел и придонесуваат за тоа кои други услови треба да се исполната и од ќе зависи не само од помошта и соработката која ќе биде понудена од ЕУ, туку и од билатералната помош и поддршката од другите меѓународни организации. Притоа мора да се обезбеди подобра координација помеѓу министерствата кои имаат заеднички надлежности. Овие три фази кои предходно се споменати ги претставуваат основните критериуми од Копенхаген, кои мора да се спроведат и исполнат за успешен влез во Европската унија.[33]

Постојат 3 главни институции вклучени во донесувањето одлуки во ЕУ:

- Европскиот парламент, претставувајќи ги граѓаните на ЕУ
- Советот на Европската Унија, кој ги претставува владите на ЕУ
- Европската комисија, застапувајќи ги севкупните интереси на ЕУ

Политиките на ЕУ обично се одлучуваат преку вообичаената законодавна процедура (порано позната како постапка на „соодлучување“). Ова е процес во кој трите главни институции се договараат за законодавството.

Пред Комисијата да предложи нови иницијативи, таа го проценува потенцијалното економско, социјално и влијание врз животната средина што може да го имаат.

Комисијата го прави тоа со подготовка на извештај наречен „проценка на влијанието“ кој ги поставува предностите и недостатоците на политичките опции. Проценката на влијанието вклучува придонес од невладини организации, национални власти и индустрија, како и експертски групи кои даваат совети за технички прашања.

Поединци, бизниси и организации можат да дадат повратни информации преку јавни консултации (прашалници) на порталот „Кажи го твојот збор“ на Комисијата.

Националните парламенти можат формално да ги изразат своите резерви ако мислат дека би било подобро да се занимаваат со некое прашање на национално, а не на ниво на ЕУ.

[33] В.Вајденфелд, В.Веселс,(2009), Прирачник за европска интеграција(EUROAPA VON A bis Z)Европа од А до Ш, Институт за европска политика, година

Откако Комисијата ќе го претстави својот предлог, и Парламентот и Советот го разгледуваат и можат да предложат амандмани. Вообичаено, Парламентот, Советот и Комисијата потоа се состануваат за да видат дали можат да се договорат за комплетен сет на амандмани.

Доколку Комисијата не се согласи со какви било амандмани, Советот може да го отфрли приговорот само со едногласна одлука. Доколку Комисијата смета дека со измените прекумерно се менува предлогот, има право да го повлече предлогот.

Доколку трите институции не се договорат за заеднички финален текст, се врши второ читање.

За време на второто читање, Собранието и Советот можат да предложат дополнителни амандмани. Парламентот исто така може да го блокира предлогот доколку не може да се согласи со Советот.

Доколку Собранието и Советот се договорат за амандманите, предлогот може да биде усвоен. Доколку не можат да се договорат, се формира комисија за помирување која ќе се обиде да најде решение. И Парламентот и Советот можат да го блокираат предлогот за време на последната фаза од второто читање.

Предлогот се усвојува во закон кога Парламентот и Советот ќе се договорат за заеднички текст и тој се објавува во Службениот весник на ЕУ.

2. Брегзит

Освен тенеденцијата за проширување на Европската Унија , во последните три или 4 години бележиме и случај на излегување од Унијата тоа беше случајот со Велика Британија.

Соочувајќи се со притисок од УКИП, како и од евроскептичните членови на неговата Конзервативна партија, британскиот премиер Дејвид Камерон презеде повторно преговарање за односите меѓу ЕУ и Обединетото Кралство. Тие разговори беа завршени во февруари 2016 година, што го натера Камерон да закаже долго ветениот референдум за продолжување на членството на Британија во ЕУ за јуни 2016 година. И покрај

релативниот успех на Камерон во постигнувањето „специјален статус“ за Британија во ЕУ, на 23 јуни околу 52 проценти од британските гласачи избраа да ја напуштат ЕУ. Лидерите на ЕУ ветија солидарност пред „Брегзит“ и ја повикаа Британија што поскоро да ги започне постапките за одвојување за да ја врати стабилноста во ЕУ. Следниот ден Камерон објави дека ќе поднесе оставка од премиерската функција, а во јули го наследи Тереза Меј.

Меј вети дека ќе го доведе Брегзитот до својот заклучок, но во ноември 2016 година, Вишиот суд на Велика Британија пресуди дека таа не може да го активира членот 50 - механизмот на Лисабонскиот договор за повлекување земја од ЕУ - без одобрение од парламентот.

По неколкумесечни расправии меѓу владата на Меј, судовите и двата дома на Парламентот, на 29 март 2017 година, Меј му поднесе писмо на претседателот на ЕУ, Доналд Туск, во кое формално се повикува на членот 50. Тој чин отвори двегодишен прозорец на преговори меѓу Лондон и Брисел, а набрзо стана јасно дека „разводот“ меѓу страните нема да биде ниту чист ниту лесен. Во Шкотска, каде гласачите со големо мнозинство избраа да останат во ЕУ, првата министерка Никола Старџен ја изрази својата поддршка за вториот референдум за независност на Шкотска.

Гласачите во Северна Ирска, исто така, избраа да останат во ЕУ, а можеби најгорливиот проблем на преговорите за Брегзит беше границата меѓу Ирска (членка на ЕУ) и Северна Ирска (конститутивна единица на Обединетото Кралство чија деволирана влада не беше овластена да постапува самостојно во однос на член 50). [34]

Владата на Меј го оформи ова прашање главно како прашање на трговија, но заеднички ЕУ-ОК. Студијата покажа дека речиси 150 прекугранични активности ќе бидат негативно погодени од повторното воведување на граничните контроли. Покрај тоа, имаше околу 275 копнени гранични премини меѓу Северна Ирска и Ирска, повеќе од двојно повеќе премини отколку што имаше по целата источна граница на ЕУ долга 3.700 милји (6.000 километри), која се протегаше од Финска до Грција. Конечно, условите на Договорот од Велики петок, кој овозможи создавање на деволирана влада во Северна

[34] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Ирска и направи многу за да се смири секташкото насилство таму, беа преговарани со претпоставка дека и Ирска и Обединетото Кралство ќе останат во ЕУ. „Стврднување“ на границата потенцијално би ги загрозило основите на тој историски договор.

Во обид да го зајакне своето тенко парламентарно мнозинство и да ја зајакне својата рака во преговорите за Брегзит, Меј повика на вонредни избори да се одржат на 8 јуни 2017 година. Трикот драматично се врати во спротивно: Конзервативната партија на Меј целосно го загуби мнозинството и таа се соочи со повици за нејзината оставка како премиер. По неколкунеделни преговори, Меј успеа да создаде малцинска влада со поддршка на Демократската унионистичка партија (ДУП) на Северна Ирска.

Бидејќи ДУП беа строги унионисти кои се спротивставија на каков било „специјален статус“ за Северна Ирска во рамките на Обединетото Кралство, Меј најде уште поограничен простор за маневрирање по прашањето на ирската граница. Таа ќе ги помине следните две години обидувајќи се да постигне договор што би бил прифатлив и за Брисел и за Вестминстер.

На крајот, таа се соочи со серија срамни отфрлања од сопствената партија, а нејзиниот план за Брегзит беше изгласан во три одделни наврати од Парламентот. Напуштањето на Британија од ЕУ, првично закажано за март 2019 година, беше одложено до мај, а потоа повторно до октомври. Меј, откако ги исцрпи своите опции, поднесе оставка како премиер, а неа ја наследи Борис Џонсон, нејзиниот поранешен министер за надворешни работи и едно од највидливите лица на кампањата за Брегзит.

Џонсон првично помина малку подобро од Меј и беше принуден да побара трето продолжување на рокот за Брегзит. Обложувајќи се дека може да успее таму каде што Меј не успеа, Џонсон свика предвремени избори во декември 2019 година. Џонсон водеше кампања на слоганот „Заврши го Брегзит“. Неговиот коцка се покажа многу успешен, а конзервативците освоија владејачко парламентарно мнозинство. Откако веќе ги исчисти партиските редови од неистомислениците кои го блокираа неговиот предложен „Брегзит без договор“ и повеќе не се должни на ДУП за прашањата за ирската граница, Џонсон сега се најде во позиција да ја реализира својата визија за Брегзит. На 20 декември 2019 година,

Парламентот го усвои нацрт-законот на Џонсон за Брегзит, а Европскиот парламент даде согласност за договорот еден месец подоцна. На 31 јануари 2020 година, Обединетото Кралство формално ја напушти Европската унија и започна 11-месечен период на спроведување и транзиција.

Имено, едно од важните случувања на територијата на Европската Унија во последно време беше изгласаниот Референдум во Велика Британија и нејзиното излегување од ЕУ, т.н. „Брегзит“. „Брегзит“ е кратека кој се однесува на повлекувањето на Велика Британија од Европска унија. Без оглед на тоа кој модел беше применет, Велика Британија нема веќе да може да го применува законодавството на ЕУ, а пред сè директивите. Исто така, регулативите кои се директно применливи во британското законодавство без потреба од нивна имплементација престанаа да се применуваат и да важат од моментот кога Велика Британија официјално ги заврши преговорите со ЕУ и ќе ја напушти Унијата.

На 23 јуни 2016, граѓаните на Велика Британија на референдум изгласаа излегување од Европската Унија. Референдумот, пред сè, се базирал на советодавна основа отколку на мандатна (моментална) и нема да има моментални правни последици.

Договорите кои се поврзани со функционирањето на ЕУ и кои Велика Британија ги има имплементирано во своето законодавство, сепак, ќе останаа во сила сè додека не се завршија преговорите за излез од Унијата во последните две години. Премиерката на Велика Британија, Тереза Меј, на тогаш изјави дека процесот на преговори за напуштање на ЕУ ќе заврши до летото 2019 година, а ќе почне во текот на март 2017 година со активирање на членот 50 од Лисабонскиот договор. Целиот овој редослед беше следен и така се одвиваа процесите на излегувањето на Британија од ЕУ.

Во членот 50 од Договорот како процедура се вели дека доколку една земја членка на ЕУ има намера да ја напушти Унијата, прво треба да го извести Европскиот совет за своите намери. Со напуштањето на ЕУ, компаниите што имаат седиште во Велика Британија веќе нема да бидат изедначени со компаниите од ЕУ и со поволностите што ги имаат тие според европското законодавство. За британските компании нема да важат пазарните услови што важеле досега.

Што се однесува до интерконтиненталните, прекуокеански бизнис односи, проблем би настанал со фирмите кои имаат европски претставништва во Велика Британија, а изворно немаат седиште во Европската Унија. Тука постои опасност од преселување на капиталот, односно иселување на тие компании од Велика Британија во некои други земји членки на ЕУ.[35]

Кога Велика Британија официјално ја напушти ЕУ, се договори да остане член на ЕЕА (Европската економска област) и на ЕФТА (Европската асоцијација за слободна трговија), тоа ќе значи и помало важење на европското законодавство за британските компании, но сепак ова прашање сè уште не е приоритет во почетокот на преговорите на Велика Британија и ЕУ и барем засега не треба да има промени во примената на законодавството кон компаниите.

Поголем дел од англиското корпоративно право, на пример, не зависи од регулативата на ЕУ. Законот за компаниите од 2006 година е главниот закон според кој се водат трговските друштва и само мал дел од него има прифатено правила од ЕУ. Тие ги вклучуваат одредбите кои се однесуваат на наплатата, објавувањето на информации и правата на акционерите во акционерските друштва.

Сепак, се уште е рано да се утврди ефектот на брегзитот врз макроекономското окружување и поконкретно врз економијата во ЕУ. Имајќи го во предвид краткиот временски период којшто измина од референдумот, економските истражувања коишто се фокусираат на оценување на потенцијалните ефекти во најголем дел се однесуваат на каналите на пренос и даваат квантитативни оцени, коишто се проследени со голема доза на неизвесност.

Општо гледано се очекуваше дека глобалниот ефект ќе биде доста ограничен, со исклучок на земјите од ЕУ, каде што најсилно се почувствувале Брегзит негативните влијанија. Тоа беше утврдено и во последниот извештај на ММФ (Светски економски преглед од јули 2016), каде што и покрај добрите остварувања од почетокот на 2016 година, е извршена надолна ревизија на светскиот економски раст за 0,1, пп во однос на

[35] Академик, „ Risk Managment“, Скопје 2016 год

априлските проекции во 2016 и 2017 година, исклучиво како резултат на исходот од референдумот на Велика Британија.

Неизвесноста околу Брегзит може да доведе до намалување на довербата и зголемување на воздржаноста од инвестирање како на домашните, така и на странските инвеститори во ЕУ. Негативните економски услови може да се прелеат и врз македонската економија, преку вообичаените трговски и финансиски канали. [36]

3. Нови критериуми за членство во ЕУ според Макрон

Францускиот претседател Емануел Макрон изјави дека ќе бидат потребни децении за кандидат како Украина да се приклучи на Европската унија и сугерираше формирање на поширока политичка заедница со демократските земји околу ЕУ.

„Дури и да им дадеме кандидатски статус утре, сите знаеме совршено добро дека процесот на приклучување ќе потрае неколку години, во реалноста несомнено неколку децении“, изјави Макрон за Украина.

Но, велејќи дека е свесен за потребата од брзо давање место во Европа на земји како Украина, Молдавија и Грузија, тој повика на формирање на „Европска политичка заедница“.

Макрон вели дека место да се спуштаат критериумите за членство, подобро е да се креира паралелна заедница која може да биде привлечна за земјите кои сакаат да ѝ се приклучат на ЕУ, но и за земји кои ја напуштиле унијата, мислејќи на Велика Британија.

„Оваа нова европска организација ќе им овозможи на демократските европски нации да најдат нов простор за политичка соработка, безбедност, енергетска соработка, транспорт, инвестиции, инфраструктура, движење на луѓето“, кажа Макрон во Европскиот парламент.

[36] Е-магазин, „Анализа на НБРМ, какви ефекти се очекуваат од Брегзит во Македонија“, Август 2016

Предлогот на францускиот претседател Емануел Макрон за обединување на земјите кои не се членки на ЕУ во нова политичка организација е всушност обид да се спречи проширувањето на ЕУ, велат експертите Тоби Фогел и Бодо Вебер.

Тоби Фогел, експерт за прашања на ЕУ и Западен Балкан од Брисел, смета дека европскиот блок нема да ја поддржи оваа идеја на претседателот Макрон. Тој наведува и дека предлогот е „многу нејасен“ и оти францускиот претседател на тој начин го изразува своето противење за прием на нови земји-членки.

„Јасно е дека проширувањето ЕУ не оди никаде, секако не за Западен Балкан, а една од причините за тоа е претседателот Макрон. Тој беше оној кој го блокираше, на пример, отворањето на преговорите за членство со Северна Македонија и Албанија“,

:

Слика 6: Лидерите на ЕУ отфрлија членство на Украина низ брза процедура

Франција се спротивстави на отворањето на преговорите за Албанија и Северна Македонија во 2019 година, кога Макрон оцени дека овие две земји мора да направат поголем напредок.

Говорејќи во Стразбур на 9 мај, Денот на Европа, Макрон, коментирајќи го барањето на Украина за влез во ЕУ по забрзана процедура, рече дека може да поминат децении за да се случи такво нешто.

Од друга страна, претходно претседателката на Европската комисија, Урсула фон дер Лајен изјави дека во јуни ќе даде оценка за апликацијата на Украина за членство во ЕУ.

Сепак, Макрон е категоричен дека стандардите мора да се почитуваат и дека не треба да се забрза постапката за Украина или друга земја. За возврат, тој предложи формирање „европска политичка заедница“ која ќе ги обедини земјите кои не се членки на ЕУ, како што е Британија, која го напушти европскиот блок.

Фогел: Јасно е дека проширувањето на ЕУ не оди никаде, секако не за Западен Балкан

Фогел оценува дека Макрон со овој предлог сакал да се претстави како пријател на Украина, Грузија, Молдавија и земјите од Западен Балкан, но сепак не го поддржал нивното членство во ЕУ.

„Навистина се сомневам дека зад идејата на Макрон стои идејата како да се комуницира: ќе ви дадеме кандидатски статус, но потоа ќе ве фрлиме во заборав, не да бидете членка, но не и целосно надвор од ЕУ. Тоа е начин да ја држи ЕУ подалеку од Западен“, оценува Фогел.

Францускиот претседател Макрон, како и генерално француските претставници, се против проширувањето на ЕУ. Франција со години го блокира процесот на визна либерализација за граѓаните на Косово, иако сите критериуми поставени од ЕУ се исполнети.

Вебер: Предлогот на Макрон е алтернатива на проширувањето

Бодо Вебер, експерт за Балканот од Берлин, исто така, го гледа предлогот на Макрон за формирање нова „европска политичка заедница“ како тенденција за задушување на процесот на проширување.

„Мислам дека она што Макрон го предлага овде е во суштина алтернатива на процесот на проширување на ЕУ, иако избегнува да го каже тоа. Тој е подготвен да најде формат како да го спречи проширувањето на ЕУ“, вели Вебер, кој забележува и дека во ЕУ има големи несогласувања кога станува збор за проширувањето.

Вебер: Макрон е подготвен да најде формат како да го спречи проширувањето на ЕУ (2015)

Идејата на Макрон беше поздравена од германскиот канцелар Олаф Шолц, кој ја опиша како „многу интересен предлог за соочување со најголемиот предизвик“.

Сепак, специјалниот пратеник на Германија за Западен Балкан, Мануел Саразин, во интервју за белградската новинска агенција Танјуг на 10 мај изјави дека „Германија сака сите земји од Западен Балкан да имаат иднина во ЕУ“.

Посочувајќи на изјавата на Саразин, Вебер наведува дека германската влада е против членство од втора категорија, особено за земјите од Западен Балкан.

„Значи, германската влада доста добро разбра кон што цели господинот Макрон, а меѓу Франција и Германија има несогласувања во однос на проширувањето на ЕУ, бидејќи Германија продолжува да ги поддржува перспективите за членство во ЕУ, почнувајќи од Западен Балкан“, рече Вебер.

Саразин изјави дека Германија сака Западен Балкан да има иднина во ЕУ. Тој, исто така, смета дека ЕУ треба да го преиспита процесот на проширување, а друг механизам е

непотребен, особено за земјите од Западен Балкан, имајќи предвид дека веќе има различни иницијативи кои не се покажале ефикасни, меѓу кои и Берлинскиот процес и Регионалната иницијатива Отворен Балкан.

„Берлинскиот процес“ е иницијатива на неколку земји-членки на ЕУ предводени од Германија, чија цел е зголемување на соработката со земјите од Западен Балкан, унапредување на регионалната соработка и европската перспектива на регионот.

„Отворен Балкан“ е иницијатива покрената од Србија, Албанија и Северна Македонија, со цел создавање заеднички политички и економски простор. Оваа иницијатива не е поддржана ниту од Косово, ниту од Црна Гора и Босна и Херцеговина.

Како се коментира предлогот на Макрон во регионот?

Владите на Косово, Албанија, Црна Гора и Босна и Херцеговина не го коментираа предлогот на францускиот претседател Емануел Макрон, додека Србија и Северна Македонија го изразија својот став.

Претседателот на Србија, Александар Вучиќ на 10 мај изјави дека нема да се меша во процесите на одлучување во Европската унија. „Би сакал да слушнам кој е неговиот конечен план за да можам да се изјаснам“, рече Вучиќ.

Слика 7: Претседателот на Србија

Вучиќ: Изјавите на Путин дополнително ја комплицираат тешката позиција на Србија
Од друга страна, предлогот на Макрон беше поздравен од Северна Македонија. На 11 мај, портпаролот на македонската влада Душко Арсовски рече дека предлогот е „одлична можност за обединување на земјите кои не успеале да влезат во блокот или не сакале, со оглед на новата геополитичка ситуација“.

Во меѓувреме, министерот за надворешни работи на Северна Македонија, Бујар Османи, оцени дека предлогот на Макрон се однесува повеќе на Украина, Грузија и Молдавија, но не и на Западен Балкан.

4. Каде е регионот во процесот на членство?

Земјите од Западен Балкан во кои спаѓа и Република Северна Македонија, прават напори за да се приближат кон пристапување на полноправно членство на Европската Унија. Тоа значи дека секоја држава која сака да стане полноправна членка на Европската унија својата намера ја изразува со поднесување на барање за членство кое го предава на Советот на Европската унија. Тоа е востановен начин на Аплицирање. Советот ја задолжува Европската комисија да ја процени способноста за исполнување на критериумите и условите за пристапување на земјата кон ЕУ.

Како услов за влегување во унијата постојат посебни услови и критериуми.Критериумите кои секоја земја мора да ги задоволи во јавноста се познати како Копенхашки критериуми, а можат да се поделат на политички, економски и административни. Во однос на политичките критериуми станува збор за стабилност на институциите кои ќе гарантираат демократија, владеење на правото, заштита на човековите права и почитување и заштита на правата на малцинствата.

Критериумите кои ги донесе Европскиот совет на седница во Копенхаген во 1993 година вклучуваат и постоење и функционирање на пазарна економија, која мора да биде во можност да се справи со притисокот на пазарот и правилата на европската економија, односно да биде во можност да се справи со притисокот на конкуренцијата и пазарните сили внатре во Унијата(економски критериуми).

Исто така, секоја земја-кандидат мора да биде подготвена да ги преземе сите обврски и одговорности во насока на прифаќање и исполнување на целите на политичката и економската и монетарната унија(критериум на вградување на acguis communautaire).

Таканаречените административни критериуми, познати и како Мадридски критериуми, утврдени на седница на Европскиот совет во 1995 година, бара секоја земја-кандидат да биде способна да создаде услови за приспособување на националната административна структура кон механизмите кои функционираат во јавната администрација на ЕУ.

Ако мислењето на Комисијата е позитивно, а Советот едногласно го поддржи до донесување на преговарачка рамка, преговорите за пристапување на нова членка се сметаат за официјално започнати (отворени). Нужен предуслов во процесот на пристапување е донесувањето на претпристапна стратегија чијашто цел е да ја подготви земјата за идното членство.

Претпристапната стратегија вклучува многубројни документи и механизми, како што се договори за здружување, договор за стабилизација и пристапување, економски договори и конвенции, европски партнерства, кофинансирање од меѓународни финансиски установи, учествување во програмите на ЕУ, во работата на агенциите на ЕУ, донесување на национална програма за усвојување на европското законодавство и извештаи за напредокот кон политичкиот дијалог. [37]

Прв чекор во процесот на преговори е таканаречениот screening, односно аналитички преглед и усогласување на законодавството на земјата-кандидат со законодавството на ЕУ. Screening се спроведува по тематски поглавја, а врз основа на позитивниот извештај за завршувањето на screening за секое поглавје понатаму се отвора процесот на преговори. Нему му претходи утврдувањето на преговарачките позиции на земјата-кандидат.

[37] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Македонија аплицираше за членство во ЕУ во 2004 година. Доби кандидатски статус, но сè уште не ги отвори преговорите за членство.

Албанија аплицираше за членство во 2009 година, земја кандидат, но сè уште не ги отвори преговорите за членство.

Црна Гора е земја кандидат и ја поднесе својата апликација за пристапување во ЕУ во 2008 година. Србија е исто така земја-кандидат и ја поднесе својата апликација за пристапување во ЕУ во 2009 година.

Косово и Босна и Херцеговина имаат само статус на потенцијална земја кандидат. Кандидатскиот статус го доделува Европскиот совет врз основа на мислењето на Европската комисија, кое е изготвено по апликацијата за членство во ЕУ.

Потенцијални кандидати се оние земји кои потенцијално би можеле да аплицираат за членство во ЕУ.

Европскиот Совет и другите тела и органи на Унијата преку своите редовни активности постојано ги следат активностите на секоја земја кандидат во поглед на извршувањето на потребните реформиски поцеси во поглед на прилагодувањето на законодавствата по така наречени поглавја . Секое поглеавје во својата содржина опфаќа определена област.

Европската комисија континуирано го известува Советот на Европската унија и Европскиот парламент за напредокот на процесот на преговарање, а извештаите и на земјата-кандидатѝ служат како своевидни упатства за квалитетот на подготовката за членство во ЕУ во кој правец се движи конкретната земја ,а со тоа постоејано укажува на определени недоследности ,слаботи и попусти.

Во текот на претпристапните фази пред да започнат преговорите земјите-кандидати добиваат помош од ЕУ за да им се овозможи полесно да го достигнат нивото на економскиот развој на Унијата. Кога преговорите за сите поглавја ќе бидат завршени,

Советот на Европската унија и земјата-кандидат, врз основа на заклучоците од преговорите, заедно составуваат предлог на договор за пристапување кон Европската унија. Предлогот на договорот мора да добие позитивно мислење од страна на Европската комисија и едногласна потврда од Европскиот парламент пред да се даде на ратификација на државите-членки на Европската унија. По завршувањето на процесот на ратификација на договорот за пристапување во сите земји-членки, земјата кандидат станува полноправна членка на Европската унија.

Пристапувањето и интеграцијата во ЕУ подразбира остварување на одредени административни реформи насочени кон институционално подобрување на административните структури и зајакнување на административните капацитети, со краен резултат создавање на професионална и мотивирана државна администрација ставена во функција на економскиот раст и развој на земјата кандидат за полноправно членство во Европската Унија.

Периодот на пристапување на земјата за членство во Европската Унија е прилично долг, а сето тоа зависи од многу околноссти, во однос на Репувлика Северна Македонија процесот на пристапувањето односно започнувањето на претпристапните преговори трае многу долго , што се должи на многу лимитирачки фактори пред се од надворешното опкружување на нашата земја и искрснатите новосоздадени проблеми со соседните држави најпрви спорот со Грција ,а после и со Бугарија.

Освен со пречките од политички карактер процесот на усогласување се однесува на целото acquis communitaire кое во себе опфаќа многу повеќе од правни прописи. Усогласувањето се однесува на следните поглавја:

- слободно движење на работниците, стоките, услугите и капиталот;
- јавни набавки;
- право на трговски друштва;
- право на интелектуална сопственост;
- политика на конкуренција; финансиски услуги;

- информатичко општество и медиуми; земјоделство и рурален развој;
- безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика;
- рибарство;
- транспортна политика;
- енергетика;
- оданочување;
- економска и монетарна политика;
- статистика; социјална политика и вработување;
- претпријатија и индустриска политика;
- транс-европски мрежи;
- регионална политика и координација на структурните инструменти;
- правосудство и фундаментални права;
- правда, слобода и безбедност;
- наука и истражување;
- образование и култура;
- животна средина;
- заштита на потрошувачите и здравствена заштита;
- царинска унија;
- надворешни односи;
- надворешна безбедносна и одбранбена политика;
- финансиска контрола.[38]

[38] Armstrong H., Community Regional Policy, in Lodge, L, The European Community and theChallenge of the Future, Palgrave Macmillan, New York, 2000.

5. Република Македонија на патот кон ЕУ

По прогласувањето на независноста во јануари 1991 година, Република Македонија го истакна членството во Европската унија како една од нејзините стратешки интерес. Остварувајќи ја оваа определба, Република Македонија се легитимира како партнер од доверба и сојузник на Европската унија, кој мина низа етапи во односите, приближувањето и интегрирањето на ЕУ.

На 15 јануари 1992 година, Европската унија формираше Арбитражна комисија, предводена од претседателот на Уставниот суд на Франција, Робер Бадинтер. Комисијата заклучи дека Република Македонија ги задоволува сите услови за меѓународно признавање и дека името не претставува територијална закана.

Меѓутоа заради спротиставувањето на Грција Република Македонија да се признае под уставното име, задоцни процесот на меѓународно признавање и воспоставување на дипломатски односи со ЕУ. Целосните дипломатски односи меѓу РМ и ЕУ се воспоставени во декември 1995 година, кога е отворена и мисијата на РМ во ЕУ.

Република Македонија од 1996 година е корисник на Програмата ФАРЕ (Phare), програма создадена од ЕУ за помош на реформите на земјите од Централна и Источна Европа, насочени кон пристапување во ЕУ.

Во април 1997 година потпишана е Спогодба за соработка меѓу Република Македонија и Европската заедница, како и Спогодба во областа на транспортот, а потоа и за текстилот. Потоа Европската унија отвори претставништво, односно канцеларија на Европската комисија во Република Македонија.

Во февруари 1998 година за прв пат се одржа политички дијалог меѓу РМ и ЕУ, а во март истата година се одржа првиот состанок на Советот за соработка меѓу РМ и ЕУ. Тој успешно функционираше се до воспоставување на новото тело со Спогодбата за стабилизација и асоцијација.[39]

[39] McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

Европската комисија во 1999 година, оформува нова рамка во која се одвива соработката на ЕУ со земјите од т.н. Западен Балкан. (Република Македонија, Албанија, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора и Република Хрватска), кој го нарече Процес за стабилизација и асоцијација (ПСА).[40]

Канцеларијата на Европската комисија во 2000 година беше подигната на ниво на Делегација на Европската комисија.

Советот на министри на Европската унија во декември 2000 година донесе Одлука (Регулатива) со која се воспостави КАРДС (CARDS) програмата, како програма за помош на Европската унија на земјите кои припаѓаат на Процесот на стабилизација и асоцијација.

Република Македонија е прва држава од земјите учеснички во ПСА која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација во април 2001 година.

На 22 март 2004 година, во Даблин, Република Ирска, Владата на РМ поднесе барање за членство во ЕУ со што се потврди континуираната и јасна политички определби за приклучување кон Унијата.

На Самиот во Брисел на 17 декември 2005 година, Европскиот совет реши Република Македонија да се стекне со статус земја кандидат за членство во ЕУ. Оттогаш на крајот на годината, Европската комисија објавува редовни извештаи за напредокот на Република Македонија.

На 30 октомври 2007 година се потпишани Финансиска спогодба меѓу Владата на Република Македонија и Комисијата на Европските заедници за Националната програма за 2007 година во рамките на инструментот за претпристапна помош (ИПА) и Рамковната спогодба помеѓу Република Македонија и Комисијата на Европските заедници за правилата за соработка во врска со финансиската помош. Република Македонија е прва

[40] В.Вајденфелд, В.Веселс,(2009), Прирачник за европска интеграција(EUROAPA VON A bis Z)Европа од А до Ш, Институт за европска политика, година

земја во регионот чии проекти беа одобрени од Европската комисија и прва земја во регионот која ја потпиша Финансиска спогодба со што се овозможи користење на средствата од ИПА-фондовите.

На 1 јануари 2008 година стапи на сила Спогодбата за визно олеснување и Спогодбата за реадмисија со ЕУ.

На 18 февруари 2008 година, Европскиот совет го усвојува Пристапното партнерствоза земјата, обновувајќи го претходното Европско партнерство од 2006 година.

Во февруари 2008 година, отпочна дијалогот за визна либерализација за граѓаните на Република Македонија.

Во март 2008 година, Европската комисија ја усвои комуникацијата за Западен Балкан, во која се изложуваат одредниците за преминување во следната фаза од пристапниот процес .

Истата година, во месец мај, Европската комисија го презентираше патоказот за визна либерализација, во кој јасно и прецизно беа дефинирани одредниците, по блокови, кои требаше да се исполнат од страна на Република Македонија.

Од страна на Европскиот Парламент на 12 март 2009 година усвоена е Резолуција за извештајот за напредокот на Република Македонија во 2008 година во која се предлага отпочнување на преговорите за членство во ЕУ.

На 15 јули 2009 година, Европската комисија, врз основа на направените реформи и постигнатите резултати, одлучи да даде предлог за доделување на визна либерализација за граѓаните на Република Македонија.

По својот извештај објавен на 14 октомври 2009 година, Европската комисија, одлучи да предложи отворање на преговорите за пристапување на Република Македонија во Европската Унија. Одлуката беше донесена врз основа на убедливиот напредок постигнат и значителната работа на клучните реформски приоритети, познати како одредници 8+1, а особено исполнувањето на копенхашките политички критериуми.

На 1 декември 2009 година, по долг и макотрпен процес на преговори, по неуспешните референдуми во Франција и Холандија, а после и во Ирска, со повторен обид и со правење на одредени отстапки, стапи на сила Лисабонскиот договор, кој покрај зголемувањето на надлежностите на Европската унија, Европскиот парламент и националните парламенти на земјите членки, го отвори патот за реформи на институциите за нови проширувања со нови земји членки во ЕУ, вклучително и на Република Македонија.

На 30 ноември 2009 година, Европскиот совет на својот состанок донесе одлука за визна либерализација за граѓаните на Република Македонија со важност од 19 декември 2009 година.

Европскиот парламент, на својата седница одржана на 10 февруари 2010 година, ја изгласа Резолуцијата по Извештајот за напредокот на Република Македонија во 2009 година, во која бара од Европскиот совет, без понатамошно одлагање, на својот Самит во март 2010 година, да ја потврди препораката на Европската комисија и да донесе одлука за отпочнување на преговорите за членство со Република Македонија, со напомена дека јасната перспектива за членство во ЕУ е главната движечка сила за реформи во земјата, од исклучителна важност за политичката стабилност и заедничка цел на политичките актери и етничките групи во Република Македонија.

Пристапување кон Европската унија

Секоја држава која сака да стане полноправна членка на Европската унија, својата намера ја изразува со поднесување на барање за членство кое го предава на Советот на Европската унија. Советот ја задолжува Европската комисија да ја процени способноста за исполнување на критериумите и условите за пристапување на земјата кон ЕУ.

Критериумите кои секоја земја мора да ги задоволи во јавноста се познати како Копенхашки критериуми, а можат да се поделат на политички, економски и административни. Во однос на политичките критериуми станува збор за стабилност на институциите кои ќе гарантираат демократија, владеење на правото, заштита на човековите права и почитување и заштита на правата на малцинствата.

Критериумите кои ги донесе Европскиот совет на седница во Копенхаген во 1993 година вклучуваат и постоење и функционирање на пазарна економија која мора да биде во можност да се справи со притисокот на пазарот и правилата на европската економија, односно да биде во можност да се справи со притисокот на конкуренцијата и пазарните сили внатре во Унијата.(економски критериуми)

Исто така, секоја земја кандидат мора да биде спремна да ги преземе сите обврски и одговорности во насока на прифаќање и исполнување на целите на политичката и економската и монетарната унија(критериум на вградување на acguis communautaire).

Таканаречените административни критериуми, познати и како Мадридски критериуми, утврдени на седница на Европскиот совет во 1995 година, бара секоја земја кандидат да биде способна да создаде услови за прилагодување на националната административна структура кон механизмите кои функционираат во јавната администрација на ЕУ.

Ако мислењето на Комисијата е позитивно, а Советот едногласно го поддржи до донесување на преговарачка рамка, преговорите за пристапување на нова членка се сметаат за официјално започнати (отворени).

Нужен предуслов во процесот на пристапување е донесувањето на претпристапна стратегија чија цел е да ја подготви земјата за идното членство. Претпристапната стратегија вклучува многубројни документи и механизми како што се договори за здружување, договор за стабилизација и пристапување, економски договори и конвенции, европски партнерства, претпристапна помош, кофинансирање од меѓународни финансиски установи, учествување во програмите на ЕУ, во работата на агенциите на ЕУ, донесување на национална програма за усвојување на европското законодавство и извештаи за напредокот кон политичкиот дијалог.

Прв чекор во процесот на преговори е таканаречениот screening, односно аналитички преглед и усогласување на законодавството на земјата кандидат со законодавството на ЕУ. Screening се спроведува по тематски поглавја, а врз основа на позитивниот извештај за завршувањето на screening за секое поглавје понатаму се отвора процесот на преговори. Нему му претходи утврдувањето на преговарачките позиции на земјата кандидат.

Европската комисија континуирано го известува Советот на Европската унија и Европскиот парламент за напредокот на процесот на преговарање, а извештаите и на земјата кандидатка и служат како своевидни упатства за квалитетот на подготовката за членство во ЕУ. Во текот на преговорите земјите кандидати добиваат помош од ЕУ за да им се овозможи полесно да го достигнат нивото на економскиот развој на Унијата.

Кога преговорите за сите поглавја ќе бидат завршени, Советот на Европската унија и земјата кандидат, врз основа на заклучоците од преговорите, заедно составуваат предлог на договор за пристапување кон Европската унија. Предлогот на договорот мора да добие позитивно мислење од страна на Европската комисија и едногласна потврда од Европскиот парламент пред да се даде на ратификација на државите членки на Европската унија. По завршувањето на процесот на ратификација на договорот за пристапување во сите земји членки, земјата кандидат станува полноправна членка на Европската унија.

Глава VII - Анализа на хипотетичка рамка

Анализата е мисловен, теоретски и практичен процес кој сложените материјални или интелектуални целини, процеси, појави и предмети ги расчленува на составни општи и посебни делови или аспекти, со цел да се опишат и да се утврди како тие влијаат врз целината. Анализата е критичка оцена и воедно барање на врска помеѓу причините и последиците и донесување заклучоци со помош на разделување или расчленување на целото на негови составни делови[41]

Современата политика и современите меѓународни односи помеѓу државите и меѓународните организацазии ги прават клучни актери на меѓународно тло, а сето тоа допринесува до постојна динамика во самиот процес на носење и извешување на одлуки.

Во дискусиите кои се одвиваат во рамки на теоријата на меѓународните односи вообичаено доминира ставот дека меѓународните организации немаат пресудно значење, односно дека државите се тие кои се носители на ексклузивна моќ, односно дека меѓународните организации се само креација на државите, а нивната моќ и средства за дејствување се детерминирани од волјата на државите. Впрочем, и позициите на двете најдоминантни теории на меѓународни односи (неореализмот и неолиберализмот) во врска со важноста на меѓународните организации говорат за дилемите кои се отворени и за различните пристапи по прашањето.

Неореалистите кои се наоѓаат од една страна според кои меѓународните организации претставуваат важен актер во глобалната политика, но со ограничен капацитет на дејствување поради што нивното креирање и функционирање е целосно зависно од државите кои се нивни членки. Од друга страна, се наоѓаат неолибералистите кои сметаат дека меѓународните организации се актери со растечко влијание во меѓународните односи, бидејќи овие организации се здобиваат со функции кои државите не би можеле сами по себе да ги реализираат, но исто така и со моќ и влијание врз поширок рамки во глобалната сцена.

[41] Баткоска, 2005:29-36; Šešić, 1988:69-99; Zelenika, 2000:323- 401

Практиката која досега го потврди влијанието на интегрирањето во Унијата врз државниот суверенитет на нејзините членки го наметнува императивот за продлабочување на научниот интерес за проучување на овој процес како и импликациите кои што произлегуваат од него.

Со цел поробро да ја согледаме ситуацијата на државите при самиот процес на интеграција во понатамошниот дел ќе биде направена анализа на главната хипотеза.

Генералната хипотеза на ова истражување гласи: Државите кандидатки низ процесот на интеграција доброволно се откажуваат од дел од сопствениот суверенитет за да стекнат статус на полноправен член и можност да ги користат придобивките од членството, но, и да повратат дел од пренесениот суверенитет преку користење на правото на вето.

Врз основ на генералната хипотеза и врз основ на која е спроведено истражување се поставија посебни хипотези со кои се прави обид да се потврди главната хипотеза:

- Предусловите за влез во ЕУ се и ограничувачки фактор кој влијае на суверенитетот на државата кандидат за влез во меѓународната организација.

- Земјите членки се спремни да делегираат или споделат дел од својот суверенитет на ЕУ со цел да ги унапредат своите национални интереси преку структурата на самата организација.

- Земјите со кандидатски статус се спремни да делегираат дел од својот суверенитет на ЕУ со цел да се здобијат со поголемо влијание во аренатa на глобалната политика, но исто така и поради формирање на блокови кои би им помогнале во промоција и заштита на националните интереси.

- Во рамките на супранационалните и меѓувладини елементи кои ги поседува ЕУ и нејзиниот начин на функционирање станува невозможно зачувување и практична примена на традиционалниот суверенитет.

- Земјите со полноправно членство ја користат позицијата во однос на отворени прашања, кои навлегуваат во државниот суверенитет на земјите кои се во процес на зачленување или се со кандидатски статус.

Европската унија и политиките кои таа ги спроведува се секако значајни во светската геополитика и истите претставуваат битен фактор во балансот на политиките на светско ниво. Големината на ова истражување произлегува и од фактот што Европската унија претставува уникатен мировен проект на територијата на Европа, на кое е воспоставена зона на мир или безбедносна заедница. Во таа насока, Унијата е инспирација и предизвик за други региони во светот, а особено за деловите на Европската регулативаво доменотна наи безбедносна иејзиното влијаниеврз интегративпиот процес на од Западен Балкан континентот кој мина низ ужасите на меѓудржавни и внатрешните државни конфликти по распадот на комунизмот како општествено уредување.

Од досегашните истражувања, општо прифатени се констатациите дека Европската унија е заедница на народи или дека претставува sui generis, одноено своевидна форма на општество. Тоа значи дека во својот политички облик има свои централни институции, кои по својата форма и надлежности ги имаат политичките системи (парламентарен, собранискиј, мешовит и претседателски) скоро на сите држави во светот.

На крајот од трудот, како заклучните согледувања од ова истражување ќе излеземе со ставот дека законските и институционалните реформи на Унијата се предуслов за нејзиното понатамошно јакнење во меѓународните односи и интегрирање на нови земји-членки од Западен Балкан. Поради сите овие елементи, како и фактот што проблематиката е актуелна и е во корелација со современите случувања од кои секако е дел и Западниот Балкан на кој му припаѓаме и ние секако дека истражувачкиот проблем е обработен низ содржината на трудот што е предмет на нашето истражување.

Заклучок

Од самиот почеток, цел на формирањето на Европската Унија претставува здружувањето заради економски интереси, иако превладуваа политичките. Европската Унија стана јадро на политичката архитектура на моќта на европскиот континент. Сценариото за основање на Европската Унија беше напишано пред нешто повеќе од 50 години со договорите од Рим, како главен проект за архитектурата на новата интегрирана Европа. Европската интеграција денес е дојдена до тој степен што се поставува прашањето за завршување на процесот на интеграција и за институционална одржливост поради преобемната бирократизација и поради сè покомплицираниот процес на донесување одлуки.

Со Договорот од Лисабон се направи нужно дотерување на стратешката ориентација на Европа. Дел од централните реформи се приспособување во делот на донесувањето одлуки, јасно разграничување на надлежностите меѓу Унијата и земјите-членки, јакнење на Европскиот парламент, правна обврска на Повелбата за основните права и воведување граѓанска иницијатива.

Проширувањето, како процес за влез на нови земји членки во Европската Унија, со себе носи нови правила и процеси, кои се заемно привилегија и обврска како на новите земји така и на институциите на ЕУ. Иако со Лисабонскиот договор јасно е дефинирано кои надлежности ги има Унијата, а кои земјите членки, секоја од државите се води според своите национални интереси и со самото право на еднаков глас при донесувањето одлуки процесот станува подолготраен и покомлициран.

На пример, последните случувања со носењето на буџетот за европските програми за финансирање на европските фондови за истражување и развој 2021-2027 година, а кои во моментов се блокирани од Унгарија и од Полска поради фактот што сите 27 земји мора да гласаат за да може одлуката да биде донесена.

Истото се случува и со донесувањето одлука за започнување преговори на Република Северна Македонија со Европската Унија, каде што една земја членка на ЕУ може да го блокира целиот процес. Можеби е време да се редефинираат правилата за носење одлуки во ЕУ и да се воспостави рамка каде што ќе превладува интересот на мнозинството земји членки, наместо националните интереси на одделни земји.

Договорот од Мастрихт се состоеше од три главни столба: Европски заедници, заедничка надворешна и безбедносна политика и засилена соработка во внатрешните (домашни) работи и правдата. Договорот го смени името на Европската економска заедница во Европска заедница (ЕЗ), која стана примарна компонента на новата Европска унија. Договорот и даде на ЕК поширoки овластувања, вклучително и формална контрола на политиките на заедницата за развој, образование, јавно здравје и заштита на потрошувачите и зголемена улога во заштитата на животната средина, социјалната и економската кохезија и технолошкото истражување. Исто така, воспостави државјанство на ЕУ, што подразбираше право на граѓаните на ЕУ да гласаат и да се кандидираат за избори на локални и избори за Европскиот парламент во нивната земја на живеење, без оглед на националното државјанство.

КРАТЕНКИ

ЕУ - Европска унија

ЕЗЈЧ - Европска заедница за јаглен и челик

ЕЕЗ - Европска економска заедница ЕЗАЕ - Европска заедница за атомска енергија

ЕСК - Економски и социјален комитет

ДЕУ - Договор на Европската унија

ЕЦБ - Европска централна банка

ЕСЦБ - Европски систем на централни банки

ЕСП - Европски суд на правдат

ЕБОР-Европска Банка за обнова и развој

РЕГИСТАР НА ПОИМИ

- Acquis communautaire (Правото на Европската Унија)
- Договор за Устав за Европа (ДУЕ)
- Договор за функционирањето на Европската Унија (ДФЕУ)
- Европска безбедносна и одбранбена политика (ЕБОП)
- Европска безбедносна стратегија (ЕБС)
- Европска економска област (ЕЕП)
- Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ)
- Европска зедница за атомска енергија (Евроатом)
- Европска зона на слободна трговија, ЕФТА - Европска конвенција за човекови права (ЕКЧП)
- Европска министерска конференција (ЕМК)
- Европска одбранбена заедница (ЕОЗ)
- Европска политичка заедница (ЕПЗ)
- Европска политичка соработка (ЕПС)
- Европска Унија (ЕУ)
- Европска централна банка (ЕЦБ)
- Европската банка за обнова и развој (ЕБРД)
- Европски економско-социјален комитет (ЕКЕС)
- Европски инструмент за соседство и партнерство (ЕИСП)
- Европски монетарен систем (ЕМС)
- Европски систем на централни банки (ЕСЦБ)
- Европски социјален фонд (ЕСФ)
- Европски суд на правдата (ЕСП)
- Европски суд на ревизори (ЕСР)
- Единствен европски акт (ЕЕА) - Економска и монетарна унија (ЕМУ)
- Економски и финансиски комитет (ЕФК)
- Западноевропска Унија (ЗЕУ)
- Организација за економска соработка и развој (ОЕЦД)
- Омбудсман (Народен правобранител)
- Организација за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ)

- Политички и безбедносно-политички комитет (ПБПК)
- Првостепен суд (ПС) - Северноатлантски сојуз (НАТО)
- Светска трговска организација (СТО) 9
- Спогодба за стабилизација и асоцијација (ССА)

Користена литература

Armstrong H., Community Regional Policy, in Lodge, L, The European Community and theChallenge of the Future, Palgrave Macmillan, New York, 2000.

Bainbridge, T., The Penguin Companion to European Union, Penguin Books, 2000.

Baker, D. et. al., The Blue Map o f Europe: Conservative Backbench Altitudes to European Integration, Political Quarterly 66,1995.

Baun, M.J. (1995) „Договорот од Мастрихт како висока политика: Германија, Франција и европската интеграција“ [онлајн]. Достапно на: http://links.jstor.orgsici?sici=0032-3195%28199524%2F199624%29110%3A4%3C605%3ATMTAHP%3E2.0.CO%3B2-2.

Bellier I., Wilson T. M., (eds.), An Anthropology of the European Union: Building, Imagining and Experiencing the New Europe, Berg, New York, 2000.

Best, E. (1994a) „Договорот за Европската унија: Што всушност кажува и прави?“ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (eds.) The Ratification of the Maastricht Treaty, London: Martinus Nijhoff Publisher.

Best, E. (1994b) ‘The United Kingdom and the ratification of Maastricht Treaty’ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (eds.) The Ratification of the Maastricht Treaty, London: Martinus Nijhoff Publisher.

Bjorn, Müller-Ville, For our eyes only? Shaping an intelligence community wthin the EU, Occasional Papers no. 50, Institute for Security Studies, January 2004.

Bronstone A., European Security into the Twenty-first Century: Beyond Traditional Theories oflntemational Relations, Ashgate, 2000.

Bulpitt J., McLean I., (ed.), The Oxford Concise Dictionary of Politics, Oxford University Press, Oxford, 1996.

Buzan B., People, States and Fear: an Agenda for International Security Studies in the Post-cold War Era, Second Edition, Lynne Riener Publishers, Boulder, Colorado, 1991.

Cameron F., The Foreign and Security Policy of the European Union, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1999.

Carlsnaes W., Sjursen H., and White B., (eds), Contemporary European Foreign Policy, SAGE Publishers, London, 2004.

Cram L, Dinan, D., Neill N., (eds.), Developments in the European Union, Macmillan Press LTD, London, 1999.

Dannreuther, R. (ed.), European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy, Routledge, New York, 2004.

DE BURCA G., "The Constitutional challenge of new govemanace in the European Union", European Law Review, V.28, N.6, Deecember 2003.

Deighton A., The European Securety and Defence POoicy, Journal of Common Market Studies, Vol.40, No.4, 2002.

Delors, J. (1988) „Заедничка цел“ во Cecchini, P., Catinat, M. And Jacquemin, A. Европскиот предизвик 1992: придобивките од единствениот пазар, Aldershot: Wildwood House.

Đurđević L S., Deset godina Evropske bezbednosne i odbrambene politike i promene ustanovljene Lisabonskim sporazumom, Vojno delo, br. 4/2010. Европскатарегулатива во доменот на надворешната и безбедносна и пејзипото влијание врз интегративниот процес па земјите од Западен Балкан 152 ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ-СКОПЈЕ

Eekelen V.W., WEU's Role in the New European Security Environment, International Defense Review (special issue), 1995.

Fleywood P., Jones E., Rhodes M., Developments in West European Politics 2 Palgrave, New York, 2002.

Fontaine P., A New Idea for Europe, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2000.

Frederic L. Kirgis, Jr, International Organizations in Their Legal Settings: documents, Comments and Questions, London, 1977. 1

Galloway D., The Treaty of Nice and Beyond, Realities and Illusions of Power in the EU, Sheffield Academic Press, 2001.

Gasmi G., Pravo i osnovi prava Evropske unije, Beograd, 2010. 21. Gompert D., and Larrabee F. S., (eds) America and Europe: A Partnership for a New Era, Cambridge University Press, New York, 1998.

Grant C., A European view of ESDP, European Security Forum, September, 2001.

Grgić M., Bilas V., Šimović FL, Financijska liberalizacija,monetama i fiskalna politika Europske unije, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2006.

Grizold A., Evropska Vamost, Ljubljana, Fakulteta za druzbene vede, 1999.

Healey, N.M. (1995) Економија на новата Европа: од заедница до унија, Лондон: Routledge.

Hoffman S., Towards a Common Foreign and Security policy, Journal of International Affairs, Vol.

Howorth J., Security and defence policy in the European Union, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007.

Hunter R. E., The European Security and Defense Policy: NATO's Companion - or Competitor Rand, Santa Monica, CA. Publication, 2002.

J.H.H. Weiler, U. Haltern, F. Mayer, European Democracy and Its Critique - Five Uneasy Pieces, Harvard Jean Monet Working Paper Series, 1/95, 1995.

Laursen, F. (1994) „Не толку дозволивиот консензус: размислувања за договорот од Мастрихт и иднината на европската интеграција“ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (уред.) Ратификацијата на договорот од Мастрихт, Лондон : Мартинус Ницхоф Издавач.

McCormick, J. (2008) Разбирање на Европската Унија, Њујорк: Палгрејв Мекмилан.

No 2, 2000. 27. Howorth J., European Integrationmand Defence: The Ultimate Shallenge? Institute for Security Studies, Paris, November, 2000.

Vanhoonacker, S. (1994) „Од Мастрихт до Карлсруе: долгиот пат до ратификација“ во Laursen, F. And Vanhoonacker, S. (eds.) The Ratification of the Maastricht Treaty, London: Martinus Nijhoff Publisher.

Б. Ванковска, (2008) „Институции на Европската унија“, Филозофски факултет-Скопје,

В.Вајденфелд, В.Веселс,(2009), Прирачник за европска интеграција(EUROAPA VON A bis Z)Европа од А до Ш, Институт за европска политика, година

Европа (2007) „Договорот од Мастрихт за Европската унија“ [онлајн], Европа. Достапно на: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/treaties_maastricht_en.htm. Пристапено на: 15 ноември 2010 г.

Европски НАвигатор (н.д.) „Договорот од Мастрихт“ [онлајн], Европски НАвигатор. Достапно на: http://www.ena.lu/treaty_maastricht-2-16468. Пристапено на: 15 ноември 2010 г.

Клаус-Дитер Боршарт (2010), „ АБВ на правото на Европската Унија“Луксембург Како работи Европската унија“ - Прирачник за институциите на ЕУ наменет за граѓаните, Луксембург, Канцеларија за службени изданија на Европските заедници, 2003 година,

Крег П., Бурка Г., Право на ЕУ, текстови, случаи, материјали, четврто издание, Магор, Скопје, 2010, стр.14-15.

С. Георгиевски (2008), „Вовед во правото на Европската унија“, Скопје Б. Ванковска, (2008) „Институции на Европската унија“, Филозофски факултет-Скопје,

ИНТЕРНЕТ СТРАНИ:

1. http://www.ambafrance-mk.org/Nadvoreshnata-politika;,к пристап јануари 2023 година

2.http://eu.missions.gov.mk/mkd/misiia/odnosite-makedoniia-eu/; пристап јануари 2023 година

3. http://www.mfa.gov.mk/?q=node/388; пристап јануари 2023 година

4. http://europa.eu/pol/cfsp/index b g. htm; пристап јануари 2023 година

5. http://europa.eu/publications/official-documents/index bg.hr; пристап јануари 2023 година

6. http://www.europarl.eu.int; пристап јануари 2023 година

7. http://www.ue.eu.int; пристап јануари 2023 година

8. http://www.europa.eu.int/comm; пристап јануари 2023 година

9. http://www.curia.eu.int; пристап јануари 2023 година

10. http://www.eca.eu.int; пристап јануари 2023 година

11. http://www.ecb.int; пристап јануари 2023 година

12. http://www.esc.eu.int; пристап јануари 2023 година

13. http://www.cor.eu.int; пристап јануари 2023 година

14. http://www.eib.eu.int; пристап јануари 2023 година

15. http://www.euro-om busdsman.eu.int; пристап јануари 2023 година